

Bez cīņas nav uzvaras!

BRĪVĪBA

LATVIJAS SOCIĀLDEMOKRATISKAS
STRĀDNIĒKU PARTIJAS MĒNESRAKSTS
FREEDOM Periodical of the Latvian Social Democratic Party

Nr. 5. (278.)

STOKHOLMĀ

Maijs 1977. g.

NEATKARĪBU VAI FEDERĀCIJU?

VAI LATVIEŠIEM JĀGROZA ORIENTĀCIJA?

Nesen *Laikā* parādījās divi Dr. Andrieva Ezergaila raksti, kuŗos bija ieteikts latviešu sabiedrībai ārzemēs atnest līdzšinējo „dogmatisko” stāju, cīnoties par neatkarības atjaunošanu. No tā jātiekot valā un nosvērtās pārrunās „jārada vairāki alternatīvi priekšlikumi” un „jāiegūst izvēles brīvība”. Ja mums neesot iespējas panākt neatkarības atjaunošanu, „tad pēc tās tiekties nav neko gudrāk kā triekties ar galvu mūri”. To Ezergailis negrib darīt un tāpēc ieteic latviešiem pārrunāt „Latvijas iekļaušanu kaut kādā nākotnes *Austrumeiropas federatīvā* struktūrā”.

Diemžēl, autors nepaskaidro, kāda šī federācija domāta: vai tur ietilptu arī Krievija jeb tā aptvertu tikai tagadējās satelītu valstis un Padomju Savienības nekrievu republikas? Nezinot atbildi uz šo svarīgo jautājumu, ir grūti diskutēt par Ezergaila gauži neskaidro „pamattēzi”.

Teiksim tikai, ka Austrumeiropas federācija, kas apvienotu satelītvalstis un Baltijas zemes, būtu nereāls konglomerāts. Kas tad rietumnieciskai Latvijai kopīgs ar tādām zemēm kā Bulgārija un Rumānija? Kāda reāla federācija var rasties no mazo un lielo valstu apvienības, kur neizbēgami dominētu lielās valstis, kā, piem., Polija? Ja jau Latvijai nākotnē būtu ciešāk jāsaistās ar citām valstīm, tad var būt runa vienīgi par pievienošanu *Rietumeiropas* jau tagad veidotai saimnieciskās sadarbības organizācijai (EEK). Mēs, latviešu sociāldemokrāti, to esam jau pirms vairākiem gadiem izteikuši mūsu programmā, rakstot: „Nākamai neatkarīgai un demokrātiskai Latvijai jāiekļaujas Eiropas demokrātisko valstu politiskā un saimnieciskā sadarbībā un jāpieslejas tai kopējai organizācijai”. Neaizmirsīsim arī mums vistuvāko uzdevumu — „*Baltijas savienības izveidošana* un cieša sadarbība ar brīvu Lietuvu un Igauniju”, kas arī uzsvērts LSDSP programmā. Taču šīs saistības paredz tikai zināmus suverēnitātes ierobežojumus, bet patur Latvijas neatkarības statusu. Kādēļ tad latviešiem

tagad būtu jāmeklē kāda federācija ar Krieviju un Austrumeiropu?

Ezergailis kā pirmo argumentu par labu savai ļoti miglainajai federācijai min apstākli, ka pirms 1917. g. revolūcijas federatīvā ideja bija populāra latviešu tautā un izpaudās saukļi „Brīva Latvija brīvajā Krievijā”. Tas pareizi, taču nenoliedzama vēsturiska patiesība ir nacionālās idejas tālākā attīstība, kas 1918. gadā noveda pie neatkarīgās Latvijas valsts. Neatkarība ir nacionālās brīvības *augstākais* sasniegums, no kuŗa atkāpties labprātīgi nav gribējusi neviena tauta. Kādēļ

tas tagad būtu jādara latviešiem? Kādēļ mums tas jādara tagad, kad Afrikā un Āzijā pēckaŗa gados ir radušās kādas septiņdesmit jaunas un neatkarīgas valstis? Kādēļ lai mēs atsakāmies no reiz iegūtās valstiskās neatkarības, kad daudzas citas jaunas tautas iegūst to un atkal citas neatlaidīgi kaŗo par šo iecerēto neatkarību?

Uz to Ezergailis atbild ar norādījumu, ka tagad Austrumeiropā neesot tāds stāvoklis kā 1918. g. un tur dominē „valsts ar milzīgu militāru spēku”. Bet vai tad šī valsts pieņems pārveidošanos par patiesu un brīvu federāciju, ja latvieši atteiktos no prasības pēc neatkarības atjaunošanas? Taču nē! Ja *nu federācija Kremļa varmākām ir tikpat nepieņemama kā Latvijas neatkarība*, kāpēc tad mums būtu jāatsakās no pasaulē populārās, tiesiski un politiski motivētās neatkarības? Tas jau nozīmētu atzīt Ribentropa-Molotova paktu, kas sen atmests no visām pasaules valstīm.

Ezergailis uz to nedod nekādu atbildi, bet nāk ar apgalvojumu, ka „aizraušāns (Sic! B.K.) ar neatkarīgās Latvijas ideju pa daļai ir barjēra plašai un nopietnai sakaru uzņemšanai ar visiem citiem padomju iekārtas ienaidniekiem”. Tātad, lai varētu sastrādāt ar *krievu* pretpadomju aprindām, mums jāatsakās no *latviešu* nacionālā mērķa! Šādu nacionālu pašnāvību gan rets kāds latvietis gribēs darīt. Vai nebūtu pareizāki apsvērt pretējo alternatīvu: krievu disidentiem taču ir jā-

1. MAIJS STOKHOLMĀ

PADOMJU SAVIENĪBA SABOTĒ HELSINKU LĪGUMU

Ar šādu 4 m gaŗu banderoli zviedru sociāldemokrātu 1. maija gājiēnā piedalījās Stokholmas latvieši. Latviešu grupas priekšgalā uz sarkanas drēbes ar baltiem burtiem Latvijas Sociāldemokrātiskās Strādnieku Partijas nosaukums zviedru valodā Lettlands SAP (Lettlands Socialdemokratiska Arbetarpartiet). Pēc tam maija gājiēnu uzticīgā karognese tautas tērpā Antra Johansone ar Latvijas nacionālo karogu, partijas ĀK locekļi ar priekšsēdi Br. Kalniņu un — visjaukākais — lielā pārsvarā dalībnieku vidū mūsu jaunatne. Kopā ar organizētiem sociāldemokrātu jūniešiem daudzi citi kopējo cen-

tienu biedri, ar vienu domu un cerībām — par latviešu tautas tiesībām un valsts neatkarību. Maija gājiēnā šogad piedalījās ap 25 tūkstoš cilvēku. Skatītāji daudzās vietās fotografēja mūsu karogu, banderoli un skanēja arī atzinīgi aplausi.

Maija svētku sapulces vietā ienākot, rīkotāji sveica latviešu grupu vārdiem: „Laukumā ierodas Latvijas sociāldemokrātiskā strādnieku partija. Tie ir baltiešu sociāldemokrāti.”

Gājiēnā piedalījās arī Stokholmas igauņu sociāldemokrāti ar savu nacionālo karogu, plakātiem un saukļiem par cilvēka tiesībām, tautas un valsts neatkarību.

rēķinās ar nekrievu tautu centieniem, kas iztaisa turpat pusi no Padomju Savienības iedzīvotājiem. Ja viņi to nedarīs, tad arī panākumi izpaliks.

Turklāt latviešu brīvības cīnītāji nevar draudzēties ar *jebkatru* krievu disidentu, bet gan vienīgi ar tiem, kas atzīst latviešu nacionālās prasības, kuŗu svarīgākais punkts ir neatkarības atjaunošana. Mums nav pa ceļam ar Solžeņicina uzskatiem par autoritāru iekārtu, kur noteicošais vārds piekristu pareizticīgo baznīcai un krievu nacionālistiem. Nacionālā brīvība iespējama vienīgi, ja *Padomju Savienībā vispirms atjaunojas demokrātija*. Tikai tā var dot brīvību un tās augstāko pakāpi — neatkarību arī latviešu tautai.

Visi krievu disidenti nav vienādi. Ir Sacharova demokrāti, kas atbalsta nekrievu tautu nacionālos centienus, ir „Padomju Savienības demokrātiskā kustība”, kas savā jau 1969. gadā publicētā programmā apzīmēja Padomju Savienību kā dažādu tautu „varmācīgu apvienību ap lielkrievisku nacionālu kodolu”, un prasīja politisku pašnolemšanos ar tiesību atdalīties no Krievijas. Līdzīgus uzskatus deklarēja arī krievu demokrātie sociālisti savā dibināšanas aktā 1975. gadā. *Mums ir pa ceļam ar krievu disidentiem, kas atzīst mūsu tiesības atgūt Latvijas neatkarību, bet mums nav iespējams sadarboties ar tiem padomju režīma pretiniekiem, kas mums šīs tiesības liedz*. Esmu šo viedokli skaidri un atklāti izteicis intervijā, ko sniedzu 1975. g. V. Maksimova rediģētajam žurnālam „Kontinents”, kur starp citu sacīju: „Ieskatu, ka cīņa pret komunistisko diktatūru Padomju Savienībā jāveic sadarbībā ar krievu opozīciju. Bet šīs kopīgās cīņas priekšnoteikums ir, ka krievu disidenti deklarē latviešu un citu nekrievu republiku nacionālo prasību atzīšanu, kas attiecībā uz Latviju nozīmē atbalstīt tiesību atdalīties no Padomju Savienības” („Kontinents”, Nr. 4. 461—66. lpp.).

A. Ezergailis tālāk *noraida naidu pret krieviem, kas izpauzies visos trimdas politiskos novirzienos, „sociāldemokrātu Brīvības sleju rakstniekus” ieskaitot*. Pēdējā lieta viņam sevišķi nepatīk, jo „Sociāldemokrātu vēsturiskā misija taču bijusi izlīdzināt tautību šķelšanos, novērst duncišu politiku starp dažādu tautību piederīgajiem”. Tas nu neatbilst vēsturiskai patiesībai. LSDSP cara laikā noteikti apkaŗoja pārkrievošanas politiku, un sadarbojās ar krievu sociāldemokrātiem, kas arī uzstājās pret lielkrievu šovinismu. Tā tas ir arī tagad: mēs nesludinām naidu pret krievu tautu, bet gan pret krievu *varas nesējiem* Latvijā, kas to pārvērtuši par krievu ierēdņu pārvaldītu Krievijas guberņu. Un šinī skaitā mēs ietveram arī tos latviešu komunistus, sevišķi Pelšes un Vosa tipa „senčus”, kas bieži ir krieviskāki par krieviem. Krievu

4. Eiropas latviešu dziesmu svētki

Lielā latviešu kultūras dzīves manifestācija šogad notiks Londonā no 26. līdz 31. jūlijam. Trīs pirmie dziesmu svētki notika vienmēr Vācijā — Hamburgā, Hanoverā un Ņelnē. Šoreiz rikošanas darbu smagums Anglijas latviešu plecos. Taču viņiem pieredze liela, jau 1949. gada vasarā notika 1. Anglijas latviešu dziesmu dienas, šī tradīcija turpinās, pēdējo reizi dziesmu dienas notika 1975. g. Lesterē. Gadiem ejot attālumi itkā kļūst mazāki, dziesmu dienās Anglijā piedalījušies arī Vācijas un Zviedrijas dziedātāji. Šogad Londonā gaidāmi aktīvie svētku dalībnieki gandrīz vai no visiem kontinentiem, un, protams, arī kupls klausītāju pulks, sevišķi no Savienotajām Valstīm un Kanadas.

Oficiālā svētku atklāšana notiks trešdien, 27. jūlijā, bet sarīkojumi sāksies jau pāris dienas agrāk.

DZIESMU SVĒTKU NORISE

Izstādes: Leitona galerijā (Leighton House, Holland Park Road, W. 14.) no 18. jūlija līdz 6. augustam brāļu Juŗa un Nikolaja Soikana gleznu izstāde. Imperiālās kolledžas telpās Dziesmu svētku vēstures izstāde, daiļamatniecības skate u.c.

Pirmdien, 25. jūlijā:
pl. 14.30 Teātra izrāde:
New London Theatre, Drury Lane. Amerikas latviešu teātra Bostonas ansambļa sniegs R. Blaumaņa „No saldenās pude-

demokrāti savā programmā apzīmē tagadējos varas nesējus Latvijā par „krievu šovinistiem un melno sotņu”.

Naidu pret krieviem Latvijā rada paši krievi, jo latvieši negrib, ka sveštautieši valda viņu zemē un ka Latvijā iepludina lielā skaitā krievus. Krievu demokrāti savā programmā raksta, ka krievu iecerotāji izvēršas nekrievu republikās par krievu civilo garnizonu. Tomēr Ezergailis nosaka rezignēti, ka „pašlaik neko nevaram darīt”. Atliek jautāt, vai tad apspiestie latvieši vismaz nedrīkstētu nīst savus apspiedējus un tos tūkstošus krievu un citu nelatviešu, kuŗus pret latviešu tautas gribu pludina mūsu zemē? Kamēr krievu ieplūšana turpināsies, tikmēr neizbēgami Latvijā valdīs naidis pret krieviem.

Sādos apstākļos mums nevar būt pieņemams Ezergaila ierosinājums — „radīt jaunu orientāciju mūsu domāšanā par nākotnes Latviju,” kas faktiski nozīmētu atteikties no neatkarības un meklēt „krievu tautas simpatijas”. Tā būtu nacionālpolitiska kapitulācija, kas latviešiem dzimtenē un ārzemēs nav pieņemama. Neatkarībai arī šodien jābūt mūsu nākotnes vīzijai un naidis pret krieviskajiem apspiedējiem un kolonizatoriem ir tagadnes galvenais nacionālās pretestības faktors.

B.K.

les”izrādi.

„Dziesmu svētkus iesāk jaunie”
pl. 18.30 jauno mākslin. koncerts.

Otrdien, 26. jūlijā:
pl. 20 Draudzības vakars, Imperial College, Prince Consort Road, Sth. Kensington, SW 7.

Trešdien, 27. jūlijā:
pl. 10 Dziesmu svētku atklāšana, Central Hall, Westminster, SW 1.
pl. 14 Oikūmenisks dievkalpojums St. Paul's Cathedral, City of London.
pl. 20 Latviešu mūzikas koncerts Imperial College koncertzālē.

Ceturtdien, 28. jūlijā:
pl. 10.30 Jaunatnes rīts. Central Hall, Westminster, SW 1.
pl. 14.30 Teātra izrāde: A. Dziļuma luga „Rītausmā”, Stokholmas latviešu teātra iestudējumā, New London Theatre, Drury Lane.

pl. 20 Latviešu mūzikas koncerts All Souls baznīcā, Langham Place, WC1.

Piektdien, 29. jūlijā:
pl. 10 Teātra izrādes atkārtojums, A. Dziļuma „Rītausmā”, New London Theatre, Drury Lane.
pl. 20 Simfoniskais koncerts ar angļu orķestri un latviešu solistiem; Wembley Conference Centre.

Sestdien, 30. jūlijā:
pl. 10 Rakstnieku rīts, Central Hall, Westminster, SW1.
pl. 14.30 Tautas deju uzvedums, Wembley Conference Centre.
pl. 20. Populārās mūzikas koncerts, Larisa Mondrusa un Egils Švarcs, Central Hall, Westminster, SW1.

Svētdien, 31. jūlijā:
pl. 10 Teātra izrādes atkārtojums: New London Theatre Drury Lane, R. Blaumaņa „No saldenās pudeles”.
pl. 14.30 Kopkoŗu koncerts, Royal Albert Hall, Kensington, SW7.
pl. 20 Svētku balle, Wembley Conference Centre.

MŪSU ASTONDES MITGADNIEKS DĀNIJĀ

30. maijā astoņdesmit gadu vecumu sasniedz vecs LSDSP darbinieks un tagadējais partijas pārstāvis Dānijā Augusts Kārklīšs. Viņš aktīvi piedalījās 1917. g. revolūcijā Krievijā un pēc atgriešanās Latvijā tieši pirms 50 gadiem iestājās LSDSP. Viņš rosīgi darbojās Rīgas organizācijas 8. Jāņu vārtu rajonā un bija arī SSS Rīgas 4. apgabala 2. rajona sargu priekšnieks. Būdams skārdnieku amata meistars, K. vēlākos gados bija viens no Rīgas amatnieku biedrības vadītājiem. Trīmdas gadus viņš pavada Dānijā un tagad jau vairākus gadus ir pensionārs. Novēlam vecajam cīnītājam veselību. Brīvi sveiks!

Uz ielas un pagalmā . . .

Rīgas Balss 7.4.77. sniedz sekojošo tekstu, ko iespīezām nesaisinātu:

„Ik rītu, kad eju uz darbu, dodos garām Mazajai Skolas ielai, kas atrodas Vecrīgā. Ieraugot netīrumu kalnus šajā ieliņā, kļūst neomulīgi, es teiktu pat — pārņem kauns. Ko gan par Rīgu un rīdniekiem lai domā mūsu pilsētas viesi?“ laikraksta „Rīgas Balss“ redakcijai jautā lasītājs B. Pētersons. Šādus jautājumus uzdod daudzi pilsētas iedzīvotāji.

Lai kaut nedaudz noskaidrotu, kāpēc dažās vietās pilsētā nerūpējas par kārtību, 4ā aprīlī organizējam reidu, kurā piedalījās Rīgas pilsētas sanitāri epidemioloģiskās stacijas ārste *A. Kuzmina*, Rīgas pilsētas labiekārtošanas pārvaldes vecākais inženieris *P. Komšilovs* un laikraksta „Rīgas Balss“ korespondents *R. Podvinskis*.

Mazā Skolas iela ir 2. dzīvokļu ekspluatācijas rajonā. Pajautājam tā priekšniekam *A. Ušpelim*, kas tiek darīts, lai uzkoptu šo ielu.

— Par tīrību šeit atbild trīs organizācijas: preču pieprasījuma studēšanas centrālās zinātniskās pētniecības laboratorijas republikas filiāle, Rīgas vēstures un kuģniecības muzejs un republikas kinoamatieru biedrība. Pastāvīgi „karojam“ ar tām, taču šīs iestādes nevar vienoties, kurai jāuzkopj iela.

Piebildīsim: kamēr saimnieki strīdas, darbs stāv nedarīts. Taču dzīvokļu ekspluatācijas rajonam nav jāpaliek novērotāja lomā. Jāmeklē ietekmīgāki līdzekļi, kas liktu šīm organizācijām visīsākajā laikā novākt mājturības atkritumus un būvgružus.

Padomju bulvāra 4. nama pagalmā ir īsta netīrumu „noliktava“ — te mētājas lūžņi, malka, papīrs, stāv pārpildīti konteineri... 1. dzīvokļu ekspluatācijas rajona inženiere *T. Plešņuka* skaidro:

— Specializētais autotransporta uzņēmums sācis nedaudz regulārāk izvest mājturības atkritumus, tomēr šajā pagalmā tie ir krājušies ilgi.

Labi. Mājturības atkritumi — tā ir viena puse. Bet kas sakārtos malku, kas izslaucīs pagalmu? Sētnieks, protams. Tātad — izvirzīt sētniekam lielākas prasības, ja nelīdz — sodīt viņu, bet kārtībai jābūt.

Raksturīgu piemēru šajā ziņā redzējam arī Atgriežu ielā. Tur stāvēja vairāki tukši konteineri, bet visapkārt pagalmā mētājās papīri, mājturības atkritumi. Tas bija apmēram pulksten 12 dienā. Sētnieks acīmredzot savu teritoriju neuzkopa ilgu laiku.

Laikraksta „Rīgas Balss“ redakcijā par neapmierinošu tīrību pagalmos sūdzējās Maskavas rajona iedzīvotāji. Paskatīsimies, kas tur īsti notiek.

Visvalža ielā pie 1. un 3.a nama kon-

teineri „plūda pāri“. Acīmredzot mājturības atkritumi tur nav nes izvesti. Tāds pats stāvoklis bija Dzirnau ielā 126. Jēkabpils ielā 9 mūs sagaidīja patikams pārsteigums: par spīti lietum sētnieks *I. Nečajevs* slaucīja pagalmu, krāva kaudzē lūžņus.

— Rīt soliņa atsūtīt mašīnu, — viņš labprāt skaidroja. — Izvedīsim visas drizas, un cauri. Citādi kauns iedzīvotājiem acīs skatīties.

Jā, kaut vairāk būtu tādu sētnieku! Odesas ielas 19. mājas pagalmā, kā arī Maskavas ielā 39 — neizvestas mājturības atkritumu kaudzes. 34. dzīvokļu ekspluatācijas rajona priekšniece *V. Verenska* pastāstīja:

— Pārmetumi ir pareizi. Šī teritorija ietilpst 35. rajonā, ko nesen apvienoja ar mūsējo. Tur ļoti slikti strādāja speciālizētā autotransporta uzņēmuma šoferis. Turpretī viņa kolēģis *Ivans Popkovs*, kas apkalpoja mūsu teritoriju un tagad, šķiet, rūpēšies par tīrību visā apvienotajā rajonā, strādā labi. Tā ir garantija, ka stāvoklis uzlabosies. Jāpiezīmē, ka tuvākajā laikā pašu spēkiem izvāksim visus netīrumus pagalmos.

V. Knoriņa ielā 12 pie 4. korpusa izmētātas dažādas saslaukas. Blakus atrodas bērnu dārzs. 41. dzīvokļu ekspluatācijas rajona priekšniece *J. Čerņigova* atbild īsi: — Drīzumā izvedīsim.

Tikai b. Čerņigova „aizmirst“ pateikt, ka Maskavas rajona sanitāri epidemioloģiskā stacija jau marta vidū viņu sodīja un lika sakārtot *V. Knoriņa* 12./4. mājas apkārtni. Diemžēl līdz 4. aprīlim stāvoklis šeit nebija uzlabojies. Acīmredzot maz tiek kontrolēts šī nama sētnieces *I. Žurbas* darbs.

Maskavas ielā 86 ir plašs pagalmi. Tas ir uzslaucīts, tikai pašā malā rēgojas iespaidīga netīrumu kaudze.

— Kāds īrnieks rudenī atveda malku, bet gružus nenovāca — tie stāv visu ziemu, — skaidro šīs mājas sētniece *K. Ternaviņa*, — cik reizes neesmu lūgusi, lai iztīra pagalmu, viss velti.

Gaidīt cauru ziemu un pavasari, kad nu īrniekam labpatiksies atlīdzināt savu „parādu“ — vai tas nav mazliet par ilgu?

Fridriķa ielā 2 atrodas 3. tramvaju depo. Tā pagalmi ir pilns ar akmeņoglēm, neuzkopts. Depo vadītājs *J. Laizāns* ir mazliet pārsteigts:

— Ziniet, par to mēs kaut kā nepadomājām. Būs jāgriežas pie priekšniecības...

Noteikti jāgriežas, bet arī pašiem nav jātur rokas klēpī.

Kojusalas ielā 15 atrodas fabrikas „Komēta“ skaliņu cehs. Tā apkārtnē ir neuzkopta. Kojusalas iela dubļaina, mašīnām izdangāta. Sliktā stāvoklī ir arī krustojums ar Balvu ielu. Kā zināms, uzņēmumu-

miem jā rūpējas par tīrību un kārtību savā apkārtnē. Fabrikas „Komēta“ direktora vietnieks *S. Maiofiss*:

— Skaliņu cehs savu mūžu nokolpojīs. To drīzumā likvidēsim, jo galvenajā uzņēmumā būvējam jaunu līniju.

Ko lai saka — izeja visai „oriģināla“: tā vietā, lai teritoriju labiekārtotu, uzņēmums cer to pavisam atstāt likteņa ziņā.

— Jums vismaz jāuzkopj ceha apkārtnē, — iesakām.

— Mēs apspriedīsimies ar direktoru. Domāju — uzposīsim...

Pārdaugavā sastapāties ar tām pašām problēmām, ko novērojām Kirova un Maskavas rajonā. Specializētais autotransporta uzņēmums neritmiski izved mājturības atkritumus (piemēram, Bauskas ielā 49, 51, 61, Dzelzceļa ielā 2, 2a, Stendes ielā 1, Liepājas 9 un citur). no otras puses, sētnieki neuzkopj konteineru laukumus arī tad, kad mājturības atkritumi izvesti (piemēram, Kalnciema 102, L. Laičēna 30 un citur). Sevišķi nepievilcīga izskatījās Ķīpsala. Ļoti reti redzējam māju, kuras apkārtnē ir tīra, Lielākoties — vējš dzenā papirus, konteineri pārpildīti. Šādu neapmierinošu sanitāro stāvokli palūdzām komentēt 102. dzīvokļu ekspluatācijas rajonu priekšniekam *I. Sukačam*:

— Ko lai mēs darām, ja specializētais autotransporta uzņēmums no Ķīpsalas mājām neritmiski izved mājturības atkritumus? Un bez tam vēl ir tādi negodīgi šoferi, kas tikai lūko izmānīt talonus, ar ko norēķināties par iztukšotajiem konteineriem, kas atkritumus neizvāc.

— Kāpēc tad jūs viņiem dodat talonus?

— Ir tāds šoferis *Potapovs*, 21. martā viņš piekrāva mašīnu Ķīpsalā, saņēma par to talonus, aizbrauca uz 105. dzīvokļu ekspluatācijas rajonu, tur paziņoja, ka atkritumus iekrāvis viņu teritorijā, un atkal saņēma talonus...

— Kas kontrolē šoferu darbu?

— Parasti norikoju divas trīs sētnieces.

Cerams, ka autotransporta uzņēmuma vadība (direktors *V. Čelnokovs*) nopietni izskatīs šādu negodīgu šoferu rīcību. Taču arī *I. Sukačs* pelnījis nopietnu pārmetumu. Ja būtu stingra kontrole, neviens šoferis nespētu piemānīt dzīvokļu ekspluatācijas rajona darbiniekus.

Jāpiezīmē, ka „samaksa“ par mājturības atkritumu izvešanu ar talonu palīdzību izraisījis daudzus strīdus. Nav šaubu par to, ka daži šoferi ir ieinteresēti savākt pēc iespējas vairāk talonu. No tā taču atkarīga viņu izpeļņa. Acīmredzot jāievieš tāda sistēma, kas stimulētu autovadītājus pirmām kārtām domāt par sanitāro tīrību. Oktobra rajona 51., 53. un 56. dzīvokļu ekspluatācijas rajonos eksperimentāli ieviesta cita kārtība: šoferi saņem atlīdzību pēc faktiski izvestiem konteineriem. Iegriezāmsies 56. rajonā. Piemēram, Sverdlova ielā 7 pagalmi tīrs, nekur nemētājas

RĪGAS LABIEKĀRTOŠANA

Rīgas pilsētas izpildu komiteja pieņēmusi lēmumu no 25. marta līdz 25. aprīlim rīkot pilsētas labiekārtošanas un apzaļumošanas mēnesi. Par to rakstīja „Rīgas Balss” jau agrāk un 4. aprīļa numurā avīzes korespondents ticis ar Rīgas pilsētas labiekārtošanas stāba sekretāru S. Fomšenko.

Pēc desmit dienu darba (lasi — nekā nedarīšanas) Rīga tikpat noplukusi kā agrāk, bet stāba sekretārs optimists:

— Rīgas pilsētas izpildu komitejas labiekārtošanas pārvaldes uzņēmumi rūpīgi gatavojas pavasara darbiem. Ir sastādīti detalizēti plāni. Dabas untumi pagaidām traucē nopietni ķerties tiem klāt. Taču tiklīdz būs labvēlīgi apstākļi, pilsētas dārzu un parku tresta ļaudis sāks rūpēties par zaļo rotu.

Tā tad — būs. Stādīšot arī kokus. Ļeņina ielas sākuma posmā līdz 20. aprīlim iestādīšot 17 kokus (visus 17!).

Visbēdīgākā lieta Rīgā tomēr ir pilnīgi katastrofālais ielu un gājēju ietvju stāvoklis, kā arī bezgala nolaistās un remontu neredzējušās mājas. Noplukušās fasādes ar nokritušo apmetumu, apdauzītie stūri, pavirši aizpildītie grāvji šķēršļi pāri ielām pēc dažādiem remontu darbiem, būvgružu kaudzes un vecas izmestas mantas izraknātās un nekad nesalabotās ietves, (sevišķi sētās), kas gadiem mirkušas lietū

mājturības atkritumi. Arī citur māju apkārtnes sanitārais stāvoklis bija manāmi labāks nekā Pārdaugavā vai pilsētas centrā. Taču 56. dzīvokļu ekspluatācijas rajona priekšnieks V. Kaņevskis joprojām ir neapmierināts:

— Arī jaunā sistēma sevi neattaisno, ja to ievieš tikai eksperimentāli. Tāpat kā agrāk mēs cīnāmies par tīrību Sverdlova ielā un citur. Un ne vienmēr gūstam panākumus. Autotransporta uzņēmumā jārada spēcīgāka bāze.

Bez šaubām, katrs jauns darba paņēmieni ir jāpieslīpē, jāuzlabo. Katrā ziņā, iebraukuši 57. dzīvokļu ekspluatācijas rajona teritorijā, kur spēkā vēl ir „talonu sistēma”, redzējām krasu pārmaiņu — turpat vai visā 2. garajā līnijā (pie 5., 11., 12., 14., 28. mājas un citur) rēgojās pārpildīti konteineri, tiem apkārt sabiruši papīri, mājturības atkritumi. Laikam „bez-talonu” forma tomēr ir perspektīvāka, un acīmredzot tā pakāpeniski jāievieš visos Rīgas pilsētas rajonos.”

Isa piebilde:

Vai lasītājs ievēroja, cik daudzi no rakstā minētajiem priekšniekiem bija latvieši? Vesels viens! Visi pārējie „meistari” ielīduši Latvijā no blēdību, izlaidības, slinkuma un bezatbildības mājvietas zemes virsū — netīrības piesūkušās Krievzemes.

Tālāk komentāri lieki.

un kalnu saulē, ir kādreiz skaidrās Rīgas šodienas seja. Visu to vēl pasvītro lietainās dienas, tad Rīgas ielās „peldu baseini” ir uz visām ielām un ietvēm. Ko par to saka labiekārtošanas šefs?

— Ceļu pārvaldei krietni jāuzlabo ielu stāvoklis. Untumainā ziema (te sals — te atkusnis) veicināja asfaltbetona seguma bojāšanos. Pārvaldei līdz 1. maijam jāsalabo bedrītes galveno ielu brauktuvēs apmēram 42.000 kvadrātmetru platībā un 10.000 kvadrātmetru gājceļu uzlauzumu, kas radušies izpildot apakšzemes darbus. Aprīlī plānots iztīrīt 1,4 km garo pilsētas kanālu, salabot tiltiņus pār to.

„Labiekārtotājs” steidzīgi gan piebil-dis, ka darbi nebeigšoties mēneša laikā, tie turpināšoties arī vēlāk.

Ne jau untumainā ziema vainīga, ka brauktuves un gājceļi pilni „bedrītēm”. Vainīgie meklējami citur — nemākulībā (diemžēl, tā jāsaka par daudz ko būvēšanas mākslā šodien Padomju Latvijā), nevižībā, atbildības trūkumā, derīgu izejvielu trūkumā, arī zagšanā (cementu var lietot arī citur!) un arī intereses trūkumā — kas man daļas?!

Rīgā uzcelts Salu tilts, ko līdēji gan pārkristījuši par Maskavas tiltu. Tauta gan saka, ka to vienmēr saukšot par Salu tiltu, lai Maskavas gauleiteri rakstos lieto kādu vārdu grib. Tilts kā tilts, no tālienes skatoties nekā sevišķa tur nav. Pārdaugavas pusē braucējam tomēr atklājas, ka ir gan. Mašīna iebrauc pilnīgos rakumos. Ka tad tas? Izrādās, ka nepilnu gadu (ja ir vairāk, lai padomju vara piedod neprecizitāti) pēc „nodošanas ekspluatācijā” betonētais ceļš pilnīgi sabrucis, bedre pie bedres, stiegras nāk ārā, te jau vairs nav runa par bedrīšu salabošanu, ko radījusi untumainā ziema, te ir runa par vislielāko nemākulību un nozagto cementu!

Katrā ziņā labiekārtošanas stāba sekretārs ir labā „robā”. Viņa postenim nedraud briesmas darba trūkuma dēļ. Jo tās mīļās bedrītes jau ne mēneša, ne arī ilgākā laikā salabot nevar. Ceļu būvēšanas tehnika ir mazliet savādāka. Tur neko neiespēs arī ļeņiniskā sestdiena stalka 16. aprīlī, kas būšot labiekārtošanas mēneša kulminācija, kuŗā rīdzinieki strādāšot ar vēl neredzētu entuziasmu.

Rīga pelēkajās aprīļa dienās izskatās, un arī ir, neiedomājami netīra. Mūsu skaistā, tīrā, kādreiz vakareitropiskā pilsēta. Ja arī lietus piestāj, ietves un brauktuves žūst lēni, lēni. Viss klāts netīru, lipīgu netīrumu masu, istu klīsteri no dubļiem un sodrējiem. Cilvēki likumo slalomā apkārt lietus peļķēm, lāmām, veseliem baseiniem. Visi nopietni, steidzas.

Vasarā būšot skaistāk.

KAS SLĒPJAS AIZ PADOMJU CAURMĒRA SKAITĻIEM?

Par šādu temu PSRS Valsts standartu pārvaldes Latvijas nodaļas vadītājs J. Pas-murovs ievietojis rakstu avīzes „Sovetska-ja Latvija” 1976. g. 3. decembra numurā. Raksts attiecas uz datiem par Latvijas ražojumu kvalitāti. Kaut gan 1976. gads vēl neesot beidzies, bet taņi jau 380 jauni Latvijas rūpniecības ražojumi esot ieguvuši valsts kvalitātes zīmi, kas ievērojami pārsniedzot visam gadam ieplānoto daudzumu. Padsavienībā valsts kvalitātes zīmi piešķir sērijveida ražotiem augstas kvalitātes izstrādājumiem. Kopsummā valsts kvalitātes zīme esot jau piešķirta 1057 Latvijā ražotām precēm un šīni ziņā Latvijas republika atrodoties ceturtajā vietā — tūdaļ pēc Krievijas federālās republikas, Ukrainas un Baltkrievijas. Bet ja ņemot vērā ar kvalitātes zīmi apbalvoto ražojumu skaitu procentos no katrā republikā ražoto preču veidu kopskaita, tad Latvijas republikai piederot otrā vietā — tūdaļ pēc Baltkrievijas. Cik skaisti!...

Tomēr izrādās, ka Latvijas republikā vislielākais procents preču, kuŗām piešķirta kvalitātes zīme, atrodas Gaļas un piena rūpniecības ministrijas uzņēmumos, bet arī tur tas sasniedzis tikai 11,4%. Taņi pat laikā republikā ir daudz lielu uzņēmumu, kas neražo nevienu preci ar kvalitātes zīmi. Šādi uzņēmumi ir, piemēram, Liepājas lauksaimniecības mašīnu rūpnīca, Rīgas eksperimentālā autobusu rūpnīca (RAF), rūpnīca „Etalons”, visas slaukšanas iekārtu rūpnīcas, tekstilpreču ražošanas iekārtas rūpnīcas un vairākas citas.

Vairāki uzņēmumi ieguvuši kvalitātes zīmi tikai vienam un pie tam visai nenozīmīgam ražojumam. Piemēram, Jelgavas lauksaimniecības mašīnu rūpnīca ražojot ar kvalitātes zīmi vienīgi tikai delikatesu nažus un pie tam ļoti nelielā daudzumā. Rīgas motovelosipēdu rūpnīca „Sarkanā Zvaigzne” ar kvalitātes zīmi ražojot vienīgi tikai bērnu trīsriteņu velosipēdu „Spārīte”. No deviņiem uzņēmumiem, kas ietilpstot apvienībā „Latbumprom”, vienīgi tikai Rīgas kombinātam „Latvijas Papīrs” piešķirta kvalitātes zīme un pie tam tikai vienam ražojumam — zīmēšanas albumam, kuŗa produkcija sastāda tikai 0,7% no kombināta ražojumu kopsomas. Un arī šo albumu kombināts ražojot mazākos daudzumos nekā ieplānots. Arī vairākas citas Latvijas rūpnīcas ražojot ar kvalitātes zīmi apbalvotās preces mazākos daudzumos nekā ieplānots. Viena pati Daugavpils sintētiskās šķiedras rūpnīca 1976. g. pirmajos 11 mēnešos nebija izpildījusi plānu par 7,3 miljoniem rubļu.

Pirmo vietu novecojušo preču ražošanā ieņemot Būvmateriālu ražošanas ministrijas uzņēmumi. To skaitā sevišķi izceļoties Rīgas cementa un šifera rūpnīca.

Kā Padomju Savienībā cenzē Hemingveju

Pēdējos gados mūsu literatūras apvēršņus Latvijā plašākus ir darījuši vairāki prozas darbu tulkojumi, piemēram, frančužu Ifrēda de Misē darbu Izlase (1974) un Jozefa Bedjē Stāsts par Tristanu un Izoldi (1976), norvēģu Knuta Hamsuna darbu Izlase divos sējumos (1976) un Tarje Vesosa Diženā rotaļa (1975), vāciešu Hermaņa Hesses Stikla pērlīšu spēle (1976) un Tomasa Manna Burvju kalns (1976), kā arī vairāki amerikāņu daiļdarbi — Vizmas Belševicas izcili pārtulkotais Marka Tvena Konektikutas jepkīs karaļa Artura galmā (1976), Džona Čivera Brigadieris un golfa kluba atraitne (1973), Reja Bredberija 451 grāds pēc Fārenheita (1975), Kurta Vonneguta Kaķa šūpulis (1973) un īpaši Ernesta Hemingveja Raksti piecos sējumos (1971—74). Pakavēsimies mazliet pie pēdējiem.

Kā jau tas padomju grāmatizdošanas praksē parasts, arī latviešu izdevumos nav varējis iztikt bez ideoloģiskiem pēcvārdiem, turklāt to sacerētāji ir „lielākās un gudrākās brāļu tautas” pārstāvji, jo atļaut novērtēt Hemingveju mūsu pašu kritiķiem būtu pārāk liela uzticības dāvāšana. A. Starcevs, apcerot jaunības dienu Hemingveju un tā dēvēto „zudušo paaudzi”, piemēram, nožēlo, ka apskatāmo temu lokā rakstnieks „nav iekļāvis darbaļaužu sociālo un politisko cīņu tās aktuālajās izpausmēs”, tādējādi „sašaurinādams” savus apvēršņus. Trešajā sējumā krievu rakstnieks Konstantins Simonovs uzsver, ka romānā Kad skanēs zvans Hemingvejs dažkārt „maldījies”, nonācis pretrunās, parādījis daudz ko citādāk nekā to saska- ta padomju cilvēks.

Interesanti, ka Hemingveja darbu latviskošanā piedalījušās tikai daļā dzimma pārstāves: Maija Andersone, Vizma Belševica, Džesija Dzērve, Tatjana Jarmolinska, Lūcija Ramboka un Inese Ceide. Vislabāk skan Belševicas tulkotie Hemingveja darbi — stāstu krājums Uzvarētājs neiegūst neko, luga Piekta kolonna, gaŗais stāsts Sirmgalvis un jūra un romāns Salas straumē. Arī pārējie tulkojumi visumā ir teicami. Bet, salīdzinot oriģināldarbus ar padomju oficiālajiem tulkojumiem — gan latviešu, gan arī krievu — atklājas, ka cenzori dažkārt ideoloģiski uzfrizējuši pasaulslavenā rakstnieka darbus — visvairāk izlaižot tādas vietas, kas varētu iedarboties nelabvēlīgi uz *homo sovieticus* domāšanas procesu.

Salīdzināsim, piemēram, 1940. gadā kļajā laistā spāņu pilsoņkaŗa romāna Kam skanēs zvans (For Whom the Bell Tolls) pirmo izdevumu, kas iznāk Ņujorkā Čarļa Skribnera dēlu (Charles Scribner's Sons) apgādā, ar Džesijas Dzērves pieņēmami latviskoto versiju Hemingveja Rakstu 3. sējumā un arī ar krievu valodas

tulkojumu, kas atrodams četršējumu Sobranie sočineņinij (1968) 3. trešajā sējumā. Latviskojuma 264. lappusē ir šādas rindiņas: Nez vai šī tēze izturētu kritiku, ja viņš tajā iedziļinātos? Varbūt tāpēc komunisti vienmēr uzbrūk bohēmistiem. Nost ar bohēmu, šo Majakovska grēku! Bet Majakovskis tagad atkal tiek pieskaitīts svētajiem. Tāpēc ka viņš ir miris. Tu pats arī drīz būsi miris. Bet beidz jel domāt tādā garā. Domā labāk par Mariju. Apmēram tas pats lasāms krievu izdevuma 284. lappusē. Bet, salīdzinot ar oriģinālizdevumu, izrādās, ka starp teikumiem Varbūt tāpēc komunisti vienmēr uzbrūk bohēmistiem un Nost ar bohēmu, šo Majakovska grēku! pazudis sekojošais teikums: Kad pats esi bijis sameties, dzīvnieciski kopojies vai laulību pārkāpis, tev nākas nožēlot savu novirzīšanos no mainīgās apustuļu reliģijas surogāta — no partijas līnijas. Kādēļ tad padomju cilvēks nav drīkstējis lasīt šo vairāk nekā no divdesmit vārdiem sastāvošo Hemingveja teikumu? — Iemesli ir veseli trīs. Pirmkārt, kārtīgs komūnisma cēlājs nedrīkst grēkot, šajā gadījumā nodoties dzeršanai un ārpuslaulības dzimumsakarīem. Otrkārt, partijas līnija ir neaizskarama, un to noliegts raksturot kā mainīgu — pēc priekšrakstiem tā ir pastāvīgs liels, „mūžīgi mūžos un tālāk”, kā saka nopelniem bagātais kultūras darbinieks Arvīds Grīgulis. Un, treškārt, pielīdzināt kompartiju reliģijai, baznīcai nav nekas cits kā ķecerīga zaimošana. Tādēļ, lūk, cenzora strīpa pāri Hemingveja teikumam.

Nākošie divi izlaidumi ir 330. lappusē (krievu izdevumā tā ir 354. lpp.). Citēsim no latviešu tulkojuma: „Geilordā” varēja sastapt slavenus zemniekus un strādniekus, spāniešu komandierus, kas, no tautas dziļēm nākdami, bija ķērušies pie ieročiem pašā kara sākumā bez jebkādas iepriekšējas militāras sagatavotības un tur atklājās, ka daudzi no viņiem runā krieviski. Pirms pāris mēnešiem tā viņam bija pirmā lielā vilšanās, un tāpēc viņš sajuta rūgtumu. Taču, izpratis, kā tas noticis, viņš saprata arī ka viss ir kārtībā. Tie patiešām bija zemnieki un strādnieki. Viņi bija piedalījušies 1934. gada revolūcijā, un, kad to aspieda, viņiem vajadzēja bēgt uz Krieviju, un tur viņus sūtīja mācīties kara akadēmijā, lai sagatavotu nākamajai cīņai, un nu tie bija ieguvuši komandēšanai nepieciešamo militāro izglītību. — Šīs rindkopas beigās izlaisti divi teikumi. Hemingvejs raksta, ka šie spāņu revolūcionāri mācījās Kara akadēmijā Kominternā paspārnē esošajā Ļeņina institūtā un turpina: Kominterns tur viņus bija izglītojis. Iemeslus šiem izlaidumiem dod pats Hemingvejs nākošajā rindkopā, proti: Revolūcijas laikā nedrīkst

svešniekam teikt, kas tev palīdz, vai pārādīt, ka tu zini vairāk, nekā no tevis sagaida. Viņš bija iegaumējis arī to. Ja kaut kas ir pareizi pašos pamatos, tad pieņem, ka meliem sevišķas nozīmes nav. Acīmredzot, arī šodienas padomju cilvēkam to nedrīkst teikt, turklāt, partijas līnija nosaka, ka par Kominternu labāk pārāk daudz nerunāt, jo var atklāties daudzas ne visai patīkamas lietas.

Visgarākais izlaidums — apmēram puslapa — ir 3. sējuma 332. lappusē (kas atbilst 357. lpp. oficiālajā krievu izdevumā, arī 3. sējumā). Tur pieminēti divi krievi: Kaškins un Karkovs. Visvairāk Karkovs — viens no ievērojamākiem krieviem Spānijas pilsoņkaŗa laikā. Citēsim cenzoru patvarīgi svītrotās rindkopas: Kaškinu tur tikai piecietā. Katrs varēja redzēt, ka ar Kaškinu kaut kas nebija kārtībā. Ka Spānijā viņš mēģināja izlādēties, griezt lietas uz labo pusi. Toreiz viņam neviens atklāti neteica, kas tā īsti par vainu bija. Varbūt tas tiks darīts tagad, kad viņš ir beigts. Lai nu kā, viņš un Karkovs bija kļuvuši labi draugi, tāpat kā viņš bija iedraudzējies ar šausmīgi izkāmjējušo, nogurušo, tumšadaino, mīlošo, nervozo, novārtā atstāto un tomēr nesārūgtināto sievieti, kas bija Karkova sieva — noliesējušu, nekoptu ķermeņi un iesirmi, īsi nocirptiem matiem. Viņa bija tulce tanku korpusā. Viņš bija sadraudzējies arī ar Karkova mīļāko, kurai bija kaķa acis, sarkanzeltaini mati (atkarībā no frizūras dažreiz sarkani, citreiz vairāk uz zelta pusi), paslinks, kaislīgs ķermeņis (radīts tā, lai tas labi piegultos citiem ķermeņiem), mute, arī radīta tā, lai tā labi pasētu uz citām mutēm, un stulbs, godkārtīgs un totāli lojāls prātiņš. Šās mīļākās tikamākās nodarbības bija tenkošana un periodiski kontrolēta izvīrtība, kas Karkovu, liekas, tikai uzjautrināja. Ļaudis runāja, ka, bez tās tanku korpusā, Karkovam kaut kur atradās vēl viena sieva, varbūt pat divas, bet par to neviens nebija tā īsti drošs. Arī Robertam Džordenam patika abas — gan tā sieva, kuru viņš pazina, gan arī Karkova mīļākā, un bija iedomājies, ka droši vien viņam patīktu arī tā otra sieva, ja tikai viņš to pazītu un ja tāda vispār bija. Attiecībā uz sievietēm Karkova gaume bija nevainojama.

Cenzori citētās rindiņas likvidējuši tādēļ, ka aprakstītais Karkovs ir svarīgs komūnistu dižvīrs, šīska, kas atbraucis no Maskavas, no *Pravdas*, kas sazinājās pa tiešo vadu ar pašu Staļinu, pats ievērojamākais vīrs Spānijā, un kā tādām — pēc kompartijas likumu kodeksa — viņam nedrīkst būt divas sievas, varbūt pat trīs un vēl mīļākā pa vīrsu. Tādēļ, lūk, cenzoru visvarenās šķēres Hemingveja apcirpšanai.

Nākošais izlaidums — pēc skaita piektais — atrodams 334. lappusē (krievu

tulkojumā 358), kur, tā sakot pazudināts vesels, lai arī tikai ieskicēts tēls. Izstrīpoti sekojošie divi teikumi: Tad tur vēl bija kāds ungārs, vārdā Galls, kuŗš jau sen bija pelnījis nošaušanu, ja vien varētu ņemt par pilnu visu to, ko par viņu runāja „Gellordā”. Pat tādā gadījumā, ja tikai desmit procentes no „Geilordā” dzirdētā saietos ar patiesību — nodomāja Roberts Džordens. Kādēļ šie teikumi pazuduši? — Vienkārši: Pēc partijas loģikas šāds apraksts ir galīgs absurds. Ja jau Ungārijas komūnists Galls būtu pelnījis lodi pakausī, tad nāves sods jau sen būtu īstenots. Tādēļ arī Galla eksistence nav iespējama — ne tajā, nedz arī kādā citā reizē; tādēļ bez jebkādam ceremonijām cenzori pārvilkuši biezu svītru viņa eksistencei — tāpat kā tas savā laikā tika darīts Mērnieku laikos, atsevišķos Jāņa Poruka stāstos, vēl joprojām tiek darīts Jāņa Jaunsudrabiņa darbos, un vēl līdz šai dienai svītra pārvilktā atsevišķiem Raiņa daiļdarbiem.

Nākošais, sestais izlaidums ir 355. lappusē (krievu izdevumā — 359.). Tur lasāms: Viņi bija komūnisti un atzina dzelzs disciplīnu. Viņu ievestā disciplīna izveidos no spāniešiem labus kareivjus. Listers disciplīnas ziņā bija nāvīgs — īsts fanātiķis un, kā jau īstens spāniešis, viņš zināja, kā no divīzijas izkaldināt īstu kaujas vienību. Starp šīs rindkopas pēdējiem diviem teikumiem izlaists sekojošais teikums: Tikai pavisam nedaudzās armijās kopš tatāru pirmās invāzijas rietumos kaŗavīri tika nošauti tik ātri un par tik niecīgiem pārkāpumiem kā viņam padotie. Šāda doma cēl komūnistiem neslavu un nesaietas ar oficiālo patiesību, pēc kuŗas komūnisti soda ar nāvi tikai par nopietniem pārkāpumiem. Tādēļ — svītra pāri Hemingveja teikumam!

Septītais izlaidums atrodams 456. lappusē, kas atbilst 488. lpp. krievu laidienā. Pēc 29. rindiņas iztrūkst sekojošie divi teikumi: Tā ir sieviete, par kuŗu būtu nevietā dzīt jokus. Pat ne tādām ciniķim, kāds esat jūs — teica vīrs ar izvalbītām acīm. Prototips vīram ar izvalbītām acīm ir padomju rakstnieks un žurnālists Ilja Erenburgs. Viņš sarunājas ar Karkovu. Un viņi sarunājas par toreiz plaši pazīstamo aktīvistu, Spānijas komūnistiskās partijas biedri, Dolores Ibaruri, kas pilsonkaŗa laikā tika iesaukta par *La Pasionaria* jeb „Liesmaino”. Par šādu personu, protams, nedrīkst pazoboties, turklāt, Karkovu nedrīkst atainot kā ciniķi, jo cinisms ir komūnistam nepiederoša īpašība. Tādēļ citētajām rindiņām bija jāpazūd. Latvijas izdevuma cenzori tomēr bijuši pielāvēģāki nekā viņu krievu kollēģas, kas krievu tulkojumā nav atļāvuši ietilpināt vēl kādus desmit teikumus, galvenokārt Karkova sarkastiskus izteikumus par to pašu liesmaino biedreni. Astotais

izsvītrotajums ir 468. lappusē (501. krievu izdevumā), kur Roberts Džordens, gulēdams guļammaisā līdzās slaidajai meitenei Marijai, savās domās izgāz dusmas uz Spāniju un „ikvienu apsēsto spānieti abās frontes pusēs”. Viņš saka: „Lai velns pārņauj viņus visus, tikai ne tautu.” Sekojošie trīspadsmit vārdi oriģinālā pazuduši kā latviešu tā arī krievu tulkojumā: Un tad tikai pēc velna uzmanīgi skaties, kas iznāk no tautas, tiklīdz viņas rokās ir vara. Padomju cenzoru uzskatā šādas negātīvas domas par daudz reklamēto „tautas varu” kārtīgam padomju cilvēkam nepieklājas lasīt. Tos, kuŗi „nedisciplinētas disciplīnas vārdā” nošāva paši savējos, Džordens nosauc par „glēviem vepriem”. Šie lamu vārdi atrodami latviešu tulkojumā, bet ne krievu, jo kā drīkst revolūcionārus nolamāt par „glēviem vepriem”!?

Viens no kuriozākajiem Hemingveja ideoloģiskiem uzlabojumiem ir 521. lappusē (krievu versijā 556. lpp.). „Vainīgās” rindas latviešu tulkojumā skan šādi: Marti piecēlās. Karkovs viņam nepatika, bet viņš bija atbraucis no Pravdas un patiešo vadu sazinājās ar Staļinu, tātad šobrīd — pats ievērojamākais vīrs Spānijā. Bet no Hemingveja spalvas bija nācis kas cits — nevis „pats ievērojamākais vīrs Spānijā”, bet: Viens no trim ievērojamākajiem vīriem Spānijā. Kādēļ no trim iznācis viens? Vienkārši. Ja viltojuma „viens” vietā būtu palicis Hemingveja „trīs”, acīgais padomju lasītājs varētu vēl mēģināt izdibināt, kas tad šie trīs īsti bija, un šāda ziņkārība varētu režimam izvērsties, maigi izsakoties, par ne visai vēlamu. Zinātkārs lasītājs, piemēram, varētu vēl uzziņāt, ka paši ievērojamākie padomju darbinieki spāņu pilsonkaŗa laikā bija ģenerālkonsuls Barselonā V. Antonovs-Ovsejenko, viņa vietas izpildītājs A. Staševskis, PSRS sūtnis Madridē M. Rozenbergs un mūsu pašu tautas brālis ģenerālis I. Bērziņš. Viņi visi kā viens un vēl daudzi citi drīz vien tiek likvidēti kā „tautas ienaidnieki” — lielās tīrīšanas kampaņā 30. gadu otrā pusē. Nebūtu arī pārāk grūti atklāt, ka viens no Hemingveja minētajiem trim, biedrs Karkovs, faktiski ir segvārds visvarenajam Pravdas korespondentam un rakstniekam Michailam Jefimovičam Koļcovam.

Drīz vien pēc savas Spānijas dienasgrāmatas (Ispanskij dņevņik) publicēšanas 1938. gadā arī viņš pazūd. Šāds informatīvs materiāls varētu kļūt par ierosinājumu citiem jautājumiem, piemēram, kā šādi noziedznieki, „tautas ienaidnieki” spēja darīt Padomjzemes pagātnei, t.i., agrīnos gadus (lietojot parasto apzīmējumu) tik „slaveni”? Tiesa, 50. gadu vidū viņu lielāko daļu rehabilitē, protams, pēc nāves. Bet tajā pat laikā, sakarā ar Solžeņicina represēšanu Staļina laikā, Literaturnaja Gazeta (1968. g. 26. jūnijā) nāk klajā ar šādu oficiālās nostājas iz-

klāstījumu: „Īsi pirms kaŗa beigām (Solžeņicinu) arestēja par pretpadomju darbību un nosodīja ar izsūtīšanu uz spaidu darba nometni. Viņš rehabilitēts 1957. gadā”. Tad nu objektīvi izriet, ka ne tikai Solžeņicins, bet arī likvidētie padomju darbinieki Spānijā, „vainīgi” tomēr bijuši, jo nevainīgus jau parasti nesoda. Protams, daudzi lasītāji, pārzinādami apstākļus un neseno vēsturi, ignorētu laikraksta Literaturnaja Gazeta un citu valsts orgānu tamlīdzīgus paskaidrojumus. Pēc viņu uzskata tūkstošiem un tūkstošiem rehabilitēto patiešām tika „represēti nepamatoti”. Bet šāda domu gaita varētu novest pie vēl nepiedienīgāka jautājuma, proti, kādēļ tad tie padomju pilsoņi, kas visas šīs nevainīgo armijas nepamatoti represēja ne tikai vēl šo Baltu dieniņu atrodas brīvībā, bet ļoti bieži pat ieņēma svarīgus valstiskus posteņus? Šādas un vēl citas padomju cilvēkam neveselīgas domas ideoloģiskajiem uzraugiem šoreiz izdevās novērst bez lielām pūlēm — vārdu „trīs” aizvietojot ar nevēlamu jautājumu neizraisītāju vārdu „viens”.

Vairākas iepriekš aplūkotās vietās cenzori bija izsvītrotuši tās vietas, kur romāna visievērojamākais padomju darbinieks Spānijā pilsonkaŗa laikā, Karkovs, Hemingveja atainojumā parādīts kā vīrs ar divām, varbūt pat trim sievām, mīļāko, un piedevām arī kā ciniķis. Un pēc partijas likumu kodeksa cinisms ir kārtīgam komūnistam nepiederoša īpašība. Bet, lūk, kas atstāts 523. lappusē: Karkovs ticēja, ka varēs palīdzēt, ja būs iespējams, un ticēja, ka šāda labvēlīga iejaukšanās ir spēcīgs ierocis. Tas bija vienīgais, pret ko viņa attieksme nekad nebija ciniska. Tātad iznāk, ka pat kompartijas politika nav pasargāta no biedra Karkova cinisma, turklāt, gluži ironiski ir tas, ka vienīgais, pret ko viņa attieksme nekad nav bijusi ciniska ir „labvēlīga iejaukšanās”, un krietnam boļševīkam taču vajadzētu zināt, ka tā ir „sīkburžuāziska” īpašība. Krievu izdevumā citētais teikums pazudis — kopā ar vēl vienu teikumu tajā pašā lappusē, kas gan atrodams latviskotajā versijā, un lasītāju vairākumam, šaubu nav, palicis nesaprotams. Maigi izsakoties, ne visai draudzīgas sarunas laikā starp krievu varas vīru Karkovu un franču komūnistu vadoni Andrē Marti, pirmais griežas pie pēdējā ar jautājumu: Man gribētos zināt, vai traktoru rūpnīcas nosaukumu nevarēs mainīt? Nezinātājam pa liek neskaidrs, kas pār nosaukumu un kas par rūpnīcu? Tā ir traktoru rūpnīca Nīkolajevas pilsētā, ko savā laikā nodēvēja Andrē Marti vārdā. Kādēļ tad šis šķietami nevainīgais teikums izsvītrots krievu tulkojumā? — Tādēļ, ka franču komūnists Marti eventuāli kļūst *persona non grata* Maskavas acīs. Protams, fabrikas nosaukums atkal bija jāmaina. Kas tur

liels — šādas pārdēvēšanas, sakarā ar dažādu varas vīru nokronēšanu, ir notikušas un, šaubu nav, notiks arī nākotnē. Bet krievu izdevumā cenzori acīmredzot tomēr bija nolēmuši, ka labāk neapgrūtināt padomju lasītāju ar šādām problēmām — labāk taču palikt domās, ka minētā traktoru rūpnīca vienmēr bijusi, joprojām ir un arī nākotnē būs nosaukta izcila komūnisma cēlāja vārdā, nevis kaut kāda šaušmīga franču komunistu renegāta.

Minēsim vēl dažas vietas, kas kuriozā kārtā atrodamas latviešu tulkojumā, bet kuņģam treknu svītru pārvilkuši pāri krievu cenzori savā tulkojumā. Atcerēsimies, ka latviešu izdevuma 332. lappusē izsvīrotas tās rindiņas, kur pieminēta Karkova mīlākā, jo priekšzīmīgam komunistam, turklāt no pašas Maskavas, nedrīkst būt mīlākās, īpaši ja viņš ir apsievojies. Bet 123 lappuses tālāk, 455. lappusē latviešu lasītājs pēkšņi, tā sakot, uzduras šādām rindiņām: Tā bija viņa mīlākā. Piedevām atainots, kā Karkovs piegāja viņai klāt ašā, noteiktā solī, palocījās un sniedza roku Tā ka ikviens saprata — viņš atdarina sasveicināšanos ar sievu. Citētie divi teikumi pazuduši no krievu izdevuma — kopā ar vēl vienu tajā pat lappusē: — Tu pats jau esi tik neglīts, ka būsi greizsirdīgs pat uz krupi! — Meiča jautri atsaucās. Šī meiča ir tā pati agrāk izcenzētā Karkova mīlākā ar juteklisko seju un kaislīgo ķermeni. Tātad, krievu izdevumā, viss kas varētu liecināt, ka Karkovam ir mīlākā, rūpīgi izgriezts, bet latviešu tulkojumā, liekas, modrības trūkuma rezultātā, daži teikumi palikuši. Latviešu laidiena 440. lappusē palikušas vēl dažas rindiņas, kas pazudušas no krievu izdevuma — tās, kur pieminēta bībele un viens no tās varoņiem Onans, jo tādas lietas pieminēt taču ir gluži nemarkсистiski.

Vēl interesi var izraisīt tas, ka padomju tulkojumos — šajā gadījumā kā latviešu tā krievu — franču komunistu vadonis parādās ar savu īsto vārdu Andrē Martī, kamēr oriģinālā Hemingvejs lieto vārdu Andrē Massarats. Kādēļ padomju kultūruzraugi mainījuši segvārdu atpakaļ uz prototipa īsto vārdu? Varētu varbūt saprast, ja tas būtu darīts arī citos gadījumos, bet Maskavas pārstāvis ar neierobežotu varu Spānijas pilsoņkaŗa Koļcovs vēl vienmēr ir Karkovs padomju oficiāli atstiprinātajā tulkojumā. Arī vīrs ar izvalbitajām acīm nekur nav saukts sava prototipa vārdā — par Ilju Ērenburgu. Mēģināsim izsekot cenzoru domu gaitai. Karkova prototips tika likvidēts Staļina terora laikā kā „tautas ienaidnieks”, bet Hemingveja romānā Karkovs parādīts kā pozitīvs tēls jeb, pareizāk sakot, kļūvis par tādu pēc cenzoru uzfrizējumiem. Ja Karkova vietā būtu lietots viņa īstais vārds Koļcovs, tad loģiski iznāktu, ka čeka likvidējusi labu, kārtīgu boļševiku.

Konflikts Baltijas Institutā Stokholmā turpinās

18. februārī notikusi Baltijas institūta gada sapulce *neatrisināja principiālās un personīgās pretešķības*, kas pēdējā pusgadā bija faktiski izsaukušas institūta darbības pārtraukumu un četru valdes locekļu izstāšanos. Daudzi runātāji asi kritizēja sekretāra I. Rebanes un valdes vairākuma rīcību, pārkāpjot statūtus un patvarīgi prasot pievienošanos Stokholmas universitātei, par ko būtu bijis vispirms jālemj institūta biedru sapulcei. Pret šo pievienošanos tika izteikti noraidoši uzskati, ka tā būtu Baltijas pētniecības nodošana zviedru valsts iestādei un *atsacīšanās no baltiešu zinātnieku patstāvīgas darbības*. Stokholmas universitātes rektors starplaikā atbildējis, ka universitāte piekrīt pavisam jaunai Baltijas institūta dibināšanai, kas būtu pakļauts universitātes vadībai un noteikumiem, bet noraida katru baltiešu piedalīšanos institūta vadībā. Rektors iesniedzis izglītības ministrijai projektu, kur paredzēts tikai viens zinātnisks darbinieks, kas būtu arī algots institūta vadītājs, bet praktiskos darbus kārtotu viens kancelejas darbinieks. Rebanes fantastiskais projekts par 750.000 kronām samazināts uz 450.000 kr. Vai tādu jaunu institūtu valdība dibinās, ir atkarīgs no finanču ministrijas stājas un valdības lēmuma. Paredzams, ka tagadējos saimnieciskās krīzes apstākļos, kad zviedru valdība piekopj taupības politiku, tā nedos līdzekļus jaunas iestādes dibināšanai. Bez tam jāuzsver, ka jaunais institūts, ja tāds nodibinātos, faktiski nozīmētu Baltijas pētniecības ārkārtēju sašaurināšanu, jo tikai viens cilvēks (vadītājs) ir paredzēts pētniecības darbam.

Pēdējos mēnešos pēc institūta sapulces šķelšanās ir gājusi dziļumā. Vispirms sapulcē Rebanes sadabūtais nelielais vairākums ar savu aizskaršo uzstāšanos panāca to, ka latviešu un igauņu zinātnieki, kas vēlējās novērst institūta likvidēšanu un gribēja paturēt to līdzšinējā veidā kā patstāvīgu baltiešu zinātnieku organizāciju, atsacījās kandidēt uz valdi. To skaitā bija arī abi institūta līdzšinējie priekšēži — Dr. B. Kalniņš un Dr. R. Marandi. Kalniņš, kas slimības dēļ bija aizkavēts ierasties sapulcē, bija iesniedzis rakstisku paziņojumu, aprādot agrākās valdes mazākuma viedokli un paskaidrojot, kāpēc daudzi institūta biedri neuzskata par iespējamu turpmāk sadarboties ar Rebani, kas zaudējis viņu uzticību. Neapmierinātība ar Rebani kā strīdīgu cilvēku, kas izsauc pastāvīgus konfliktus un rīkojas pat-

Ar romānā un dzīvē „pozitīvo” Ilju Ērenburgu, neraugoties uz ne visai bīstamo pafiltētāšanu ar liberālām idejām pašā mūža novakarē, cenzori acīmredzot bija nolēmuši neniekoties.

Māris Rauda

varīgi, bieži ignorējot valdi un sniedzot nepatiesus ziņojumus, ir nenoliedzama. Turklāt Rebanem nav pabeigtas augstskolas izglītības un jājaūtā, vai tāda persona kompetenta būt par zinātniska institūta faktisku vadītāju, kā tas pēc Dr. B. Kalniņa aiziešanas ir noticis.

Igauņu sabiedrībā valda neapmierinātība arī par kādu *politisku pagriezienu*, kas sāk iezīmēties institūta jaunās valdes darbībā. Rebane un valdes loceklis H. Olts iestājas par sakaru uzņemšanu ar okupēto Baltijas zemju oficiālām iestādēm un viņu pārstāvju aicināšanu uz turpmākiem Baltijas institūta sarīkojumiem. Rebane šādu uzskatu pat izteicis Minchenes „Brīvības” raidītājā igauņu valodā. Šinīs dienās igauņu laikraksts „Teataja” (Nr 7) citēja igauņu komunistu propagandas lapu „Kodumaa” (Nr. 14), kur bija plaši aprakstīts, ka H. Olts piedalījies „Zviedrijas — Padomju Savienības” draudzības biedrības oficiālā delegācijā, kas aprīlī apmeklējusi Igauniju un Tallinā vedusi sarunas ar kultūras ministru J. Jirnu par ciešāku sadarbību. Jāpiezīmē, ka šis pats Olts 1975. g. draudēja izstāties no Baltija institūta, kad valde pēc B. Kalniņa priekšlikuma nolēma izkārt Igaunijas, Latvijas un Lietuvas neatkarības karogus Stokholmas ielās, ko pilsētas valde izkārtoja. Pēc mūsu informācijas arī Rīgas iestādes gaidot sakaru uzņemšanu ar jauno Baltijas institūta vadību. Protams, Tallinas, Rīgas un Viļņas varasvīriem, kas līdz šim skarbi apkaroja Baltijas institūtu kā „ideoloģiskas diversijas” organu, šāds viņiem labvēlīgs pagrieziens būtu ievērojams sasniegums.

Visi šie apstākļi ir izolējuši Baltijas institūtu no baltiešu sabiedrības lielā vairākuma. Igauņu laikraksti Stokholmā „Eesti Pähvaleht” un „Teataja” ir konfliktā ar Rebani un kritizē viņu savās slējās. Pēc valdes mazākuma aiziešanas no valdes latviešu un igauņu centrālās organizācijas ir atsacījušās sniegt Baltijas institūtam jebkādu finančiālu pabalstu no zviedru valsts piešķirtajiem līdzekļiem.

Februāra sapulcē ievēlētā valde stāvokli neuzlabo. Valde ir maz reprezentatīva: no 4 latviešiem tikai viens ir zinātnieks, visi četri igauņi pārstāv šauru Rebanes grupu, bet četri zviedri ar Baltijas problēmu pētniecību nenodarbojas. Valde no gada sapulces izteiktās plašās kritikas neko nav ievērojusi, bet sekretārs Rebane, kā vienmēr, ir piesūtījis institūta biedriem apkārtrakstu, kur nepatiesi apgalvo itkā sapulce būtu izteikusi valdei vienprātīgu piekrišanu, lai gan Aizsilnieks, Rītums, Zalcmanis, Aboliņš, I. Kalniņš, Marandi, Māgi u.c. skarbi kritizēja vecās valdes vairākuma rīcību. Pārpratumu novēršanai jā-saka, ka latviešu presē itkā jaunās valdes uzdevumā iespējais A. Lejiņa taisnoša-

88 21100

Arcevu plošņuci Migā.

„Wot ta ir piliešta, brahlit! Kur ween katees, wifur glauini komifari. Nemeera
tīfta proletarceidra gūmela.”

V. Lindes karikatūra „Jaunākās Ziņas” 1928. gada maijā

JAPĀNA — PSRS

Japāņi vienotā frontē pret krievu tiranniju

Padomju—japāņu attiecības ir sliktākas nekā jebkad kopš tā sauktās attiecību normālizācijas 1956. gadā, pretpadomju demonstrācijas notiek vai katru dienu Tokijā un Ziemeļjapānā. Tam sakars ar asu konfrontāciju zvejas līgumu sarunās Maskavā aprīļa mēnesī. Situācija kļuva pat tik drāmatiska, ka japāņu delegācija jutās spiesta pārtraukt sarunas, lai „aizstāvētu savas teritoriālās tiesības”.

— Tādi izaicinājumi, ko atļāvās krievi, nešaubīgi būtu noveduši pie kara priekš 50 gadiem, teikts japāņu parlamentā 16.

nās raksts satur daudz nepareizību un nekādā gadījumā neizsaka ne LSDSP ne daudzu citu BI locekļu uzskatus. Rebanes-Olta un jaunās valdes rīcība, kas šķēļ B. Institūtu un grib nodot to zviedru valsts iestāžu noteikšanā, nozīmē 1970. g. dibinātā patstāvīgā Baltijas zinātniskā institūta likvidēšanu. Tā ir nacionālpolitiski nepareiza un brīvai pētniecībai kaitīga rīcība.

10.—13. jūnijā paredzēto konferenci jaunā valde varēs sarīkot, jo naudas līdzekļus tai sagādāja vecā valde un ar tiem var rīkoties. Taču pēc mūsu informācijas daļa Zviedrijas latviešu un igauņu zinātnieku konferencē nepiedalīsies, nevēlēdamies atbalstīt nepieņemamu politiku un negribēdami rādīt uz ārieni neesošu vienprātību, kādas institūtā vairs nav un nebūs, kamēr tur valdīs līdzšinējā vadība. To derētu apzināties arī tiem baltiešu zinātniekiem, kas gatavojas konferencē ierasties. Konflikts Baltijas institūtā turpinās. Tas nenāk par labu Baltijas jautājumu pētniecības darbam un rada bažas baltiešu sabiedrībā par institūta darba turpmāko ievirzi.

aprīlī. Visa opozīcija — ieskaitot komunistus — atbalsta ministru prezidentu Takeo Fukudu. Krievu izturēšanos apzīmē par tiranniju, hegemoniju un lielvalsts pārspēka nekaunīgu demonstrējumu.

Japāņiem zvejas ienākumi ārkārtīgi svarīgi, jo zivju izstrādājumi sastāda ievērojamu daļu no pārtikas. Ziemeļjapānas ostās kopš marta beigām bezdarbā stāv vairāk nekā 7000 zvejas kuģu. Sarunas Maskavā atsāksies ne agrāk par maija sākumu, līdz ar to apšaubāms, vai šīnī sezonā kāda zveja varēs notikt tradicionālajos ūdeņos. Ap 2000 zivju konservu fabriku jau pārtraukušas darbu un daudzām draud bankrots, ap 150 tūkstoš strādniekiem draud bezdarbs.

Bija jau sagaidāms, ka sarunas būs grūtas, jo krievi pag. gada decembrī izsludināja jaunas 200 jūdžu zvejas robežas. Bet krievu ultimāti sarunās pārspēja pat visjaunākos paredzējumus. Krievi saistīja kopā japāņu prasības pēc iespējām arī turpmāk zvejojot ierastajās vietās ar strīdīgo jautājumu par četrām ziemeļu salām. Šīs salas PSRS okupēja pēc Japānas kapitulācijas kara beigoties un — kā jau visu, ko sagrābuši kara laikā — katēgoriski atsakās atdot. Demarkācijas līnija, ko krievi prezentēja zvejas sarunās, uzrādīja šīs salas kā krievu teritoriju. Japānas valdība to, protams, nevarēja atzīt. Sabiedriskās domas spiediens bija tik liels, ka nevarēja pat runāt par šo līniju kā kompromisu, kas būtu tikai zvejas tiesību robeža.

Visas iespējas kādam atrisinājumam bija pilnīgi bloķētas un sarunas sabruka marta beigās. Kad tās atjaunojās desmit dienas vēlāk, Fukudas speciālajam vēstne-

sim 3 dienas liedzās dot vīzu uz Maskavu, kādai citai delegācijas daļai bija jāgaida 14 dienas!

Sarunas ar Kosiginu nelīdzēja — PSRS atteicās diskutēt pat pagaidu līgumu, kas dotu tiesības japāņu zvejas flotei zvejot sarunu laikā.

Kā nākošo solj sagaida, ka arī Japāna paziņos 200 jūdžu zvejas robežu, lai atņemtu krieviem tiesības zvejot Japānas piekrastē. Vai tam būs kāds efekts nākamajā sarunu gājienā, tas, protams, nav pasakāms.

Tokijā valda gandrīz vienprātīgs uzskats, ka Pad. Sav. nostājā ir arī atreibība par japāņu atļauju Pentagona ekspertiem pag. gadā izpētīt Hokaido nolaidušos krievu jauno Mig-25 kara lidmašīnu.

Vai krieviem ir visi trumpji? Katrā ziņā vairāk nekā japāņiem. Stiprākam vienmēr ir labāk, it sevišķi ja to savieno ar apbrīnojamo nekaunību un rījību, kas ir krievu režīma pamatpazīme. Bet kaut kas ir arī japāņiem. Šodien, liekas, ir iesalušas arī sarunas par milzīgajiem dabas bagātību izmantošanas projektiem Sibīrijā, kur krievi saviem spēkiem vien tālu netiek. Tur japāņi būtu vajadzīgi. Otrkārt, pārāk asa krievu strāja pret Japānu atvieglos spēli tiem spēkiem, kas vēlas Japānas-Ķīnas tuvināšanos. Arī šīnī frontē ārēji valda klusums, bet varbūt klusībā kautkas notiek?

Ir arī novērotāji, kas domā, ka krievu izspiešanas politika zvejas sarunu jautājumā tieši domāta, lai novērstu japāņu-ķīniešu miera un draudzības līguma parakstīšanu. Krievi beigās varētu zvejas jautājumus nedaudz piekāpties, ja...

Bijušais japāņu ārlietu viceministrs Šinsaku Hogens intervijā vienam no lielākajiem japāņu laikrakstiem „Mainichi Shimbun” izteicies, ka krievi zvejas līgumu sarunas izmanto kā izspiešanas līdzekli savu ārpolitisko mērķu sasniegšanai, bet Japāna nekad nepadosies Kremlim un neļausies tirannizēties no lielvalstu interesēm: „Japāna nekad nekļūs par jaunu Somiju!”

Japānas komunistu partijas vadonis Mijamoto nosodījis krievu rīcību sarunās asiem vārdiem un apzīmējis to par „novirzīšanos no Ļeņina sociālisma”.

Kļuvis zināms vēl viens grandiozs „numurs”, uz ko laikam spējīgi tikai Kremļa varenie: Padomju Savienība pieprasījusi 10 milj. dolaru atlīdzības par militāriem noslēpumiem, kas gājuši zudumā, kad amerikāņu eksperti izmeklēja krievu desertējušo un Hokaido nolaidušos Mig lidmašīnu.

Tas japāņus kaitinājis. Bet kāpēc? Dolars jau nesmird. It sevišķi „sociālismā”. Ja polji var ņemt naudu par vācu dvēselēm, ko izlaiž uz Rietumiem, kāpēc krievi nevar pārdot aizbēgušus noslēpumus?

BASKETBOLS LATVIJĀ

TTT — PSRS MEISTARES SEPTIŅPADSMITO REIZI!

Vēl jāpiebilst, ka šogad TTT kļuva arī par Eiropas kausa spēļu uzvarētājam — sešpadsmito reizi! Visi superlatīvi ir lieki. Atliek tikai atkārtot jau agrāk teikto — labākā vienība sieviešu basketbola vēsturē. Cik ilgi vēl turpināsies latviešu meiteņu uzvaru ceļš, nav pasakāms, bet viens gan ir skaidrs — otras tādas vienības pasaulē šinī gadsimtā vairs nebūs.

Šogad oficiālās spēlēs — valsts meistarsacīkstēs un Eiropas kausā spēlēts pavisam 45 reizes. 42 uzvaras un 3 zaudējumi. Un ir bijuši gadi, kad nav zaudēta neviena spēle.

Visneticamākais — TTT izdevies pārdzīvot jau 2 ģenerāciju maiņas. Kā zināms, tas neizdevās ne ASK, ne VEF vienībām. Tas ir TTT trenera Raimonda Karniša lielākais meistardarbs.

VEF — ATPAKAĻ AUGSTĀKAJĀ LIGĀ!

Gandrīz vai neticami, bet fakts — PSRS augstākajā līgā nākamgad būs atkal 2 latviešu vienības. ASK izdevās noturēties virs ūdens — desmitajā vietā. Diemžēl, ASK jau sen vairs nevar saukt par latviešu vienību. Laukumā parasti ir 4 krievi un 1 latvietis. ASK, izmisīgi dzemoties pēc augumā garīgiem spēlētājiem, jau ilgus gadus ir caurbraucamā stadula dažādiem laimes meklētājiem no citurienes. Ir gadījies arī pa vērtīgam graudam, bet lielākā daļa „ārzemnieku legionāru” kā pelavas izputējuši vējā gada laikā un pat ātrāk. Jo uz Rīgu jau neatnāk jauni, cerīgi spēki, bet pabiras, kuņu citiem vairs nevajag. Bet kā teikt — bada laikā velns pat...

VEF vēl joprojām ir latviešu komanda, latviešu basketbola mākas un tradīcijas devums. Tā šo sezonu nesāka ar reālām cerībām uz uzvaru, bet jo tālāk cīņas turpinājās, jo skaidrāk kļuva redzams, ka vefieši panākuši lielisku plūdumu spēlē un prot izmantot savus resursus (īstu centru arī VeFam nav) ātrai spēlei un drošiem metieniem.

Finālspēļu pēdējā cīņa bija drāmatiska: VEF drīkstēja zaudēt pret Ķījevas ASK ar 5 punktiem (jo pirmajā spēlē bija uzvarējuši ar 89:83). Un tā arī notika — neiedomājami pārpildītājā zālē un ellšķīgā troksnī Rīgā VEF zaudēja ar 76:81 — bet tā bija uzvara. Milzīgā pirmās līgas maratona noslēgumā izrādījās, ka visu izšķīris viens vienīgs punkts!

Nav nekādu šaubu, ka Rīgas skatītāju milulis nākamgad būs VEF. Kā varēs spēlēt augstākajā līgā bez pietiekami garīgiem centra uzbrucējiem? Tas būs grūti. Tā ilgus gadus ar panākumiem darījuši gan Kauņas „Žalgiris”, gan Tallinas „Kalevs”, taču tas prasa citu spēles veidu, tehniskas un taktiskas kvalitātes, kuņu

VEFam vēl pilnīgi nav un kas nav iemācāms pusgada laikā. Visnelaimīgākā izēja (=pašnāvība) būtu sekot ASK piemēram, importējot 5—6 garus padzīvojušus vīrus un nosēdināt pusi šodien, liekas, labi saliedētās komandas uz rezervistu soliņa.

Abu t.s. meistarkomandu — ASK un VEF — apvienošanās vienā? Ko tas varētu dot šodien, nav pasakāms bez dziļākas analīzes: bez tam — šī doma šodien neliekas reālāka kā agrāk, kad bija vairāk priekšnoteikumu laba rezultāta gūšanai šādā ceļā.

Katrā ziņā latviešu puīši VEFā jāapsveic ar panākumu, kuņā sava daļa, protams, arī treneriem A. Krauliņam un M. Valdmanim.

Lai tikai nu nenotiktu tā, ka nākamgad atkal kā ASK tā VEF „izbrauc” no augstākās līgas. Prieks par VEF panākumu nedrīkst aizēnot faktu, ka PSRS 1. līgas kvalitāte (kur VEF uzvarēja) bija visai pieticīga. R.

LATVIEŠU AKADĒMISKĀ ORGANIZĀCIJA ZVIEDRIJĀ

pulcējās 3. maijā Stokholmā uz gada sapulci, ko vadīja Dr. B. Kalniņš. Priekšsēdis Dr. J. Āboliņš sniedza gada pārskatu, no kuņā redzams, ka organizācijai ir 102 biedri, tagadējie vai agrākie mācības spēki. Bilance noslēgta uz 65.335 kr. Piešķirtas divas studiju balvas un viens studiju atbalsts. Pie kafijas galda B. Kalniņš plaši stāstīja par Izraēlas iespaidiem, bet J. Bubenko par ceļojumu uz Austrāliju un L. Raudvere par ASV.

LATVIJAS KP BIEDRU SKAITS

š.g. 1. janvārī sasniedzis 147.000, bet arodbiedrībās 1.300.000. Nacionālo sastāvu slēpj, lai nebūtu jāuzrāda, ka latvieši ir mazākumā.

VESTIJUMS

Dr. Ulafa Jāņsona lasītājiem

Pirmoreiz trimdas kultūras vēstures gaitā drosmīgā lattautes trauksmoņa un laimoņa Dr. Ulafa Jāņsona literāriskie atstājumi ir darīti pieejami plašākām lasītāju aprindām globiskā aptvērumā. Šī gada aprīlī „Grāmatu Draugs” laidis klajā U. Ģērmaņa darbu „Tālu tālumā, lielā plašumā”, kuņā uzņemta plaša daktera Jāņsona gara augstskāņu izlase (tā aptver apm. 100 lappuses, t.i. grāmatas trešdaļu). Bez tam šajā izdevumā atrodami četri referāti par nozīmīgām padomju un mūsu problēmām, komentāri par tikšanās ar tautiešiem Austrālijā, asociācijas un atceršanās par notikumiem gan brīvestības, gan Lielā Tēvijas kaņā laikā.

Grāmata maksā 9 dolarus, bet pasūtīnot apgādā līdz 21. maijam — 7,50 dolarus („Laika” grāmatu nodaļa, 7307 — 3rd Ave., Brooklyn, N.Y. 11209, USA).

ĀRZEMJU KOMITEJA

LSDSP ĀK uz kārtējam sēdēm sanāca:

17. decembrī: Darba kārtībā a) ziņojums no Soc. Internacionāles kongresa Ženēvā (Latvijas delegāti B. Kalniņš, A. Lejiņš). Mūsu delegāti satikušies ar rindu valstsvīru, iegūta aktuāla informācija. Kalniņš teicis runu pie politiskās rezolūcijas. Ievēribas cienīga ir PSRS lielā interese par trimdas partijām. Turpat notika arī Soc. Ūnijas konference, kur apstrādāja tematus par notikumiem attiecīgo partiju zemēs, cita starpā, B. Kalniņa referāts par apstākļiem Padomju Savienībā. b) par jaunatnes Kopas lietām informēja A. Lejiņš. Pārvēlēta kopas valde. Vēl informācija par kontinentu jaunatnes organizācijām un kursiem. c) debātes par Baltijas Institūta Stokholmā problēmām, informācija par LPK un par Zviedrijas kluba darbību.

19. janvārī: Darba kārtībā: a) jaunu biedru uzņemšana, b) ziņojumi par starptautiskiem kursiem un notikumiem Latvijā. c) Zviedrijas kluba lietas, d) Zviedrijas valsts pabalsts „Brīvībai”.

18. martā: Darba kārtībā: a) B. Kalniņa ziņojums no Izraēlas, kur viņš piedalījies Izraēlas darba partijas kongresā kā Soc. Ūnijas un LSDSP pārstāvis. Uz turoties Izraēlā, Kalniņš ticis arī ar izceļotājiem no Latvijas un viņam bijuši trīs priekšlasiņumi: Haifā, Jeruzalemē un Telavivā ar vairāk simtu klausītājiem. Uzņemti sakari ar iebrucējiem un ar oficiāliem pārstāvjiem. Nolemj pieņemt priekšlikumu par izraēliešu/latviešu dienām nākamā gada aprīlī, b) noklausās LSDSP revīzijas komisijas ziņojumu. To apstiprina. c) Ziņojumi: Olofs Palme pateicas par apsveikumu, informācija par poļu partijas konferenci Stokholmā, informācija par pārstāvjiem un biedriem ārpus Zviedrijas, jaunatnes kursi, partijas brošūra, 1. maijs Stokholmā.

14. aprīlī. Informācija un domu apmaiņa par notikumiem Latvijā, referējot par rakstiem „Komunist”, „Padomju Latvijas Komunistā” un „Padomju Jaunatnē” Konstatē, ka tur tiek malti veci un arī nereāli notikumi. Vienojas par saukļiem 1. maija demonstrācijā Stokholmā. Informācija par Zviedrijas valsts atbalstu ieceļotāju preseī un par Ieceļotāju Padomes sēdi. Vēl informācija no Soc. Internacionāles, Soc. Ūnijas, grieķu un portugaļu soc. partijām, jaunatnes kursiem, kontaktiem ar zviedru transportstrādnieku arodbiedrību un Stokholmas strādnieku komūnu.

12. maijā. Informācija no Soc. Internacionāles ar dokumentu sakopojumiem, poļu un spāņu soc. partijām. Pārrunā Zviedrijas valsts jauno propozīciju ieceļotāju preses atbalstam. Noklausās informāciju no citām latviešu organizācijām, no Izraēlas, no Arodintencionālers. Pārrunā kultūras dienas Izraēlā 1978. g. Nākamā sēde 15. jūnijā.

Dr. Ulafa Jāņsona piebildumi

Pirmsekretāra Augusta Vosa referāts LKP vajaga vairāk tupeņus audzināt.
XXII kongresā 1976. gada 22. janvārī Lopīņi nedrīkst pavisam
(Ritmizējis Dr. U.J.) izdēdēt,

Biedri!

Pacilātībā lielā,
neredzētā darbrosmē
politaktivitātes spozmē
ik cechā, mājā, ielā
padļaudis rosās
vienīgi tam —
Partijas divdesmitpiektajam
kongresam.

Šais piecos gados,
ko neviens vairs neatdos,
vadpartijas loma
kļuvusi valdošāka,
saite ar vistautu
vēl drošāka.
Tautdraudzība augusi
bez saudzības.

Ārpolitikā visnotaļ mirdz
un laistās
padmiera taktika
konsekventā,
kas devusi uzvaras
tik skaistās
pat atpalikušajā
Melnajā kontinentā.

Devītā piecgade
dinamiskā tūrē
bija vislabākā
Latrepublikas vēsturē.
Taču vērtējot paškritiski,
marksistiski —
ļeņiniski
ir jāatzīst:
mums ir vēl slīmesti.
Un kaut labi gribēts
un lemts,
ražošanas tehniskais
līmenis
joprojām nepieļaujami zems.
Par spīti laika garam
pārāk daudz vēl
ar rokām darām.

Darba organizācijā
trūkst organizētības,
pienācīgas kārtības,
saimnieciskas lētības.
Neklausoties uz mūsu
mudēm,
pielaisti lieli darbalaika
zudumi.

Desmitā piecgadē
(kad tevi, māte!)
jāceļ kvalitāte,
efektīvāk jācīnās
par efektivitāti!
Nevajaga bez jēgas
biroju durvis klauzināt,

brigadieriem nebūs
pie pudelēm sēdēt.

Nevaram staigāt
ar vecām politgrāmatām tarbā,
vajaga prasmīgāk klaigāt
ideoloģiskajā darbā.

Jāceļ nākotnes tilts,
jāatmasko buržuju vilts!
Pret revizionistu
un cionistu poti
jācīnās ļoti.

Tāpēc mēs prasām
kompārliecību
izveidot masām
ar mērķtiecību,
pilnveidot sacensību
ar morālo un materiālo
ieinteresētību.
Jāizvērtē darbaudzinātāju
kustība,
jāpanāk lielāka strādības
lustība.

Tas briesmīgs ienaidnieks,
kam neapziņu
atjaunot prieks,
ir jāsatriec ar padpatriotisma
iepotēšanu,
ar internacisma
aģitpropēšanu.
Jākaro pret ticības
māņiem,
kas vandās pa austrumu rajonu
tautslāņiem.

Jānogriež bērniņi
kā ar nazi
no reliģijas ērmiem.

Biedri!
Vēl diemžēl pastāv
liela ļurbība,
nav izskausta
ārprātīgā žūpība.
Huligānisma
daudzveidīgās formas
apdraud
mūsu sadzīves normas.

No mācībiestāžu lielās
audzēkņu atbiras
veidojas socsabiedrības
nākošās pabiras.
Visai bēdīga atklāsme
ir mazgadīgo likum-
pārkāpsme.
Jālikvidē jauniešu
darbizvaire,
lai varam uz priekšu
airēt.

Kaut partija algo
politinformatoru armiju brašo,
ļaudis slīgst patērētāju
psīches valgos,

pierakstījumi
no atskaitēm dvašo
ar riebiņu smaku,
socīpašuma izlaupišana sit
pa valsts maku.

Prasām radikāli
uzlabot partijas
darba stilu,
tuvi un tāli
izvērst pamatīgu
un dziļu
paškritiku kritisku
un ritmisku.
Ceļot komūnas ēku,
nedrīkstam izšķiest spēku
nevajadzīgās sēdēs,
producējot papīra grēdas,
pavēles, ukazus, piebildes,
ko neviens nepilda.

Bet mūsu gaišums
un cerība
ir mūžsenā krieviskā
derība
ar dižtautas
dižo Leonīdu,
kas mūs talantīgi
rīko un bīda.
Latkomi neprasa kāpēc,
mēs sakām: „Tāpēc
ejam saliedēti,
kā vienas vistas dēti,
kurp Kremļa zvaigzne
mūs vedīs —
vai nav vienalga kuros kapos
mūs bedīs?”

Dr. Ulafs Jāņsons

PRECIZĀKU INFORMĀCIJU!

Latviešu laikrakstos, arī „Brīvībā”, bija paziņojumi, ka sākot ar 1. maiju grozīti raidījumu laiki un viļņu gaņumi. „Brīvības” raidītājam. Minēti 16,19 un 25 m viļņu gaņumi vakaros un 25, 31 un 41 m no rītiem.

Taču augšminētie skaitļi neapzīmē tieši raidītāja vilni, bet joslu, kur to meklēt.

19 m vietā raidītāju varēja dzirdēt uz 19,9 m. Tā ir milzu starpība. No 19 m līdz 19,9 m (jeb no 15790 kHz līdz 15090 kHz) ir vietas (ā 5 kHz) 140 radiofonu raidītājiem!

Tāpat ar sludinātiem 16 m, raidītāju varēja atrast uz 16,9 m. Tā ir kolosāla starpība.

Kāpēc likt cilvēkiem velti meklēties un nedot uzreiz precīzus datus? Latviešu laikraksti jau nevar neko citu publicēt kā tiem dotos datus. Un lieta nekļūst labāka ar to, ka arī raidītājs pats apmierinās ar šo „apmēram” datu publicēšanu savos raidījumos. 19,9 m vilnim skaļums labs, bet dzirdamība ļoti mainīga, atkarībā no traucējumiem. Der pameklēt arī 16,9 m vilni.

Meklējiet rakstos un serijs . . .

Ir patīkami, ja lasītājiem var pastāstīt kaut ko tādu, kas iepriecina, pacilā un stiprina mūsu tautisko apziņu. Šoreiz nu mums ir tāda iespēja, kas rāda, ka arī par spīti grūtiem apstākļiem mūsu tautieši spēj izvirzīties atbildīgos posteņos, gūt cieņu un ievēriību sveštautiešu aprindās. Runa šaj gadījumā ir par mūsu tautas locekli Koļu jeb Niku Neilandu, kas principiāli un elastiski jau piekto gadu vada AP Novosti Stokholmas nodaļu. Ja agrāk Dr. U.J. kā kompatriots jutās spiests dot Koļam vienu otru biedrisku padomu, lai tādā kārtā līdzinātu grammas viņa augšupējas ceļā, tad šoreiz viņam iespējams priecāties par pelnīto popularitāti, ko Koļa ieguvus zviedru presē.

17. aprīlī zviedru vakara avīze „Aftonbladet” (arodbiedrību centrālorganizācijas orgāns) savā svētdienas pielikumā „Magasinet” divas lappuses veltījusi Nika Neilanda darba un viņa izcilās personības apcerei.

To rakstījis žurnālists Lars Bjelfs, kas savam izklāstam licis šādu virsrakstu: „Informācijas vidinieks džentlmeņa svārkos”.

Rakstā attēlots Nika atbildīgais darbs dižvalsts ziņu dienesta šefa postenī neitrālajā Stokholmā, viņa labā zviedru valodas prasme un dziļās simpatijas pret Zviedriju, viņa inteliģence un lielā objektivitāte (ārpolitiskajos apskatos u.c.), viņa elegances un sportiskais dzīves veids, kopsavilkumā dodot šādu novērtējumu:

„Patīkams, laipns un ne sevišķi radikāls čalis (kille), kas savas sirds dziļumos ir zviedru sociāldemokratijas piekritējs un ir sajūsmināts par jaukto (privāto un sabiedrisko) saimniecisko sistēmu.”

Viņš arī rādīts trīs fotoattēlos, un viens no tiem likts virsraksts ar treknem burtiem:

„Kāds ievērojams krievs pavasara pastaigā”.

Tas, protams, apbēdina latviešu lasītāju un pavedina uz domām, ka mums šeit darīšana ar nožēlojamu savas tautības noliedzēju, ar jaunu švaukstības gadījumu. Bet, kārtīgi izlasot visu interviju ar mūsu Niku, izrādās, ka viņš nebūt nav uzdevies par krievu, bet *visnotaļ pasvīturojis savu latvisko izcelsmi* un piederību latviešu tautai. Neilands zviedru žurnālistam arī aprādījis, ka viņš turpmāk (kad beigsies viņa dienests Stokholmā) negrib doties uz Maskavu, bet atgriezties savā dzimtajā zemē — Latrepublikā. Ka mūsu zviedru žurnālists pēc visiem šiem Nika paskaidrojumiem varējis mūsu tautieti nodēvēt par krievu, tas jāuzskata par nožēlojamu misekli darbā. Uz Neilanda stāju un rīcību šoreiz nekrīt ne mazākā aizdomu ēna, un viņš sumināms ar klasiskajām rindām:

Tu latviets tīrs,
Kaut pārnāci no krieviem!

Jau agrāk „piebildumos” ir aprādīts, ka kultupmaiņa ar dzimteni nebūt nav tik vienpusīga, kā tas paviršam vērotājam var likties. Svešatnes latviešu garīgās rosmes un izpausmes bieži vien dziļi ietekmē kultstrādnieku radošo darbu dzimtenē, pavej šim darbam jaunas iespējas.

Kā zināms, Stokholmā jau kopš 1967. gada iznāk „Raiņa un Aspazijas gadagrāmata”. Tautas dzejnieka dzimtenē turpretī šāda izdevuma nebija, jo padvaras iestādēm vispusīgāka latviešu literatūras mantojuma apguve un izpēte ir pretīga un nevēlama. Krieviskās saplūsmes plānotāji arī šai gadījumā negribēja dzimtenes rainologiem dot nekādas koncesijas, pašaudamies uz savu sulainisko aptekšņu sludināto latviešu trimdas „bezsaules norietu”.

Taču šīs zemes gaitas ir visai iracionālas un tāpēc grūti izplānojamas. Aizsaulē aizgāja pats galvenais „bezsaules norieta” sludinātājs un vairāki viņa noskretušie līdzteči, bet trimdas noriets negribēja isticnoties. Rainologijas jomā situācija ar laiku kļuva pārāk pretrunīga un izsmējīga. Tad nu arī 1975. gadā bija jādod atļauja Rīgā izdot pašiem savu „Raiņa gadagrāmatu” (līdz šim iznākušas divas šādas publikācijas). Tas bija pozitīvs ieguvums, un mēs to apsviecam. Parafrazējot asprātīgo Karmenu Kurzemnieci, varam tikai piebilst:

Ko Rīgā tagad pieļauj,
tas trimdā sen jau vecs.
Mums latvju gara ziedi
ir senču tikums svēts.

Rīgā izdotās „Raiņa gadagrāmatas” (1975 un 1976) nesen recenzējis Vilnis Eihvalds (LuM, nr 6). Viņš mudina redaktorus drosmīgāk publicēt materiālus par Raini un norādā:

— Domāju, nav pamats baidīties, ja dienasgrāmatās, vēstulēs un piezīmēs atklājas arī Raiņa rakstura veidošanās vēsture, atsevišķi trūkumi, vājības, kļūdas. Mums taču nav vajadzīgas mākslotas leģendas par Raini ... „leģendārām” biografijām (ar tīšiem noklusējumiem un krāšņiem izpušķojumiem) nav nedz zinātniskas, nedz pedagoģiskas vērtības. —

Eihvalds runā prātīga cilvēka valodu, bet viņš arī labi zina, ka

doch die Verhältnisse —
die sind nicht so!

Un tāpēc jau teicami, ka mums ir divas Raiņa gadagrāmatas — ko nevarēs publicēt Rīgā, to varēs izdarīt Stokholmā. Kopīgiem spēkiem pie mērķa tomēr nāksim, kaut nakts un grēks.

Tautietis Modris Zeberīņš pēdējos desmit gadus esot pavadījis „filozofējot mūzikā” — tā teikts „Jaunās Gaitas” 112. numurā. Kādi rezultāti tad nu bijuši šādai kvalificētai darbībai? M. Zeberīņš paskaidro:

— Vecā paaudze mani vēl nepazīst. Jaunā vairs nepazīst. —

Bet vai tāpēc (kultvēsturīgā skatījumā) Modrim trūkst līdzinieku un dvēseles radinieku? Tāpēc lai viņš sveicināts un stiprināts ar šīm rindām:

Pa pasauli kļīstot tev netrūka spars

Bet visiem tu biji tik svešs;

Tu klejotājs students, tu nemiera gars,

Tu trauksies, kur viesuļi dveš.

*

Pēdējā laikā mūsu izdzītības gaismoņi un laimoņi — Andrejs Eglītis un Dr. Ulafs Jāņsons — katrs saņēmis pa dzejoļim no dzimtenes (skat. „Laiku” nr 17 un 20).

Interesanti atzīmēt, ka dzimtenes dzejnieki ir ļabi informēti kā par Andreja tā par Ulafa interešu loku un vajadzībām: Ulafs saņēmis informatīvu vērsimu par jaunaudzes situāciju Dzintarzemē, bet Andrejs apliecinājumu savam buramvārdu spēkam. Tāpēc, mazliet pārveidojot kādu senu pantu, varam teikt:

Un Andrejs, Ulafs, velti smieti,

Stāv kabinetā glīti sieti,

Turpat, kur Puškins, Ļermontovs —

Tiem katram gods un talents savs.

Piezīme: *talents* (gr. talanton, lat. talentum) — augstākā vienība antikajā svaru un naudas sistēmā.

*

„Visi plūst”, saka sengrieķu filozofs. Arī padvaloda nestāv un nemīnājas uz vietas, bet attīstās un plūst līdzīgu laika garām. Tā, piemēram, ir jau novecojušies izteicieni „personas kulta laikmeta nelikumības pārkāpumi”, „nepatiesi apmēlots, represēts un reabilitēts pēc nāves” u.tml., kas lietojami pēc iespējas mazāk vai vislabāk — nemaz.

Šie nelabskanīgie formulējumi tagad atvietojami ar daiļskanīgākiem, ievērojot norādījumus latkompartijas teorētiskajā žurnālā (PLK, nr 2, 69. lpp.), kur teikts: „Mūsu zemē *pārejas perioda uzdevumi tika atrisināti* trīsdesmitājo gadu otrajā pusē.”

Tā, piemēram, par Linardu Laicēnu iespējams rakstīt: „Miris pārejas perioda uzdevumu atrisinājumā” vai arī — „miris, atrisinot pārejas perioda uzdevumus”. Skan daudz labāk un to pašu vien jau izsaka.

*

Vili Cedriņu nomuši 1945. gadā, t.i. pēc „pārejas perioda uzdevumu atrisinājuma” un viņam šo labskanīgo formulējumu nevar piemērot. „Latviešu dzejas antoloģijas” V sējumā (Rīgā 1976) tad nu izlīdzas ar šādu paskaidrojumu:

— Isī pēc Tēvijas kara beigām saslimst ar infekcijas slimību un mirst. —

Tā sakot, piedzīvoja, balodīties, gaišo uzvaras dienu, bet ļauna slimība nelāva izbaidīt laimīgo dzīvi atbrīvotajā dzimtenē. Skumji, bet tomēr skaisti!

Skumjā pacilātībā savu seriju beidz
Dr. Ulafs Jāņsons.

ALEKSANDRS PLENSNERS 85-GADNIEKS

25. aprīlī 85 gadu vecumu sasniedza pulkvedis Aleksandrs Plensners, vienīgais vēl dzīvais neatkarīgās Latvijas armijas dibinātājs un organizētājs 1918. gadā un Liepājas posmā 1919. g. pirmajos izšķirīgajos mēnešos, kad vecāko virsnieku vairums atstāja Latviju. Vēlākos gados Pl. cita starpā vadīja mūsu armijas laikrakstu „Latvijas Kareivis” un bija pēdējais militārais atašejs Berlīnē. Vēlēsim sirmajam pulkvedim izturēt grūto slimību un apstrādāt vēsturiskus materiālus, kas atrodas viņa rīcībā Stokholmā. Jubilejas gadījumā Plensneru apsveica arī Dr. B. Kalniņš, kas kopš 1917. g. sadarbojies ar viņu.

SOC. INTERNACIONĀLE

Rietumu partiju līderi pulcējās uz apspriedi Amsterdamā 16. un 17. aprīlī. Pēc plašām pārrunām par pasaules stāvokli apspriedes dalībnieki, kuŗu skaitā bija Anglijas, Dānijas, Holandes, Norvēģijas, Austrijas, Portugales un Vācijas ministru prezidenti, atzina, ka tagadējai detantes politikai nav alternatīvas. Belgrade jāizmanto, lai panāktu konkrētus projektus. Demokrātiskiem sociālistiem arī turpmāk jāuzstājas par cilvēku tiesībām. Ir jāapkaro cilvēku tiesību neievērošana visās valstīs, kur vien tas notiek.

KRIEVU DRAUDI EIROPĀI

„Atlantijas pakta sagaida pastiprināti padomju militārie draudi un ir jāatrod ceļš, kā stāties tiem preti,” teica ASV prezidents Kārteris, atklājot pakta konferenci Londonā 10. maijā.

Pēc ASV prezidenta ieskatiem draudi Atlantijas paktam pēdējos gados nemitīgi pieauguši. Varšavas pakta spēku bruņojums, izvietojums (runa ir par konvencionāliem ieročiem) neapšaubāmi rāda ne aizsardzības, bet ofensīvas iezīmes.

Arī atomieroču laukā PSRS sasniegusi ASV līmeni, ar šiem ieročiem apbruņoto krievu vienību skaits Eiropā palielināts.

Lielbritānijas premjers Čalāhans teica, ka „Kremlim vajadzētu zināt, ka mums ir spēks un griba pretoties agresijai, bet mums ir arī pašapziņa un ticība, kas mums ļauj meklēt godīgu sadarbību.” Cik dažādi var izpausties spēks un pašapziņa! Ja spēks (un kur nu vēl pārspēks!) ir krievu rokās, tad par kādu sadarbību vispār nevar runāt, vismazāk jau par godīgu. ch

KOMŪNISTI UN CILVĒKA TIESĪBAS

Dienvidslāvijas komunistu savienības CK prezidija izpildkomitejas sekretārs S. Dolancs bijis Anglijā vizītē pie strādnieku partijas vadības. Preses konferencē viņš izteicies par gaidāmo Belgrades konferenci un paskaidrojais, ka „būtu nepareizi priekšplānā izvīzīt jautājumu par cilvēka tiesībām. Belgrades sanāksmē jā-

apspriež aktuālās Eiropas un visas pasaules problēmas un to nevajadzētu pārvērst par tribunālu, kuŗā risinātos polemika un izskanētu savstarpējas apsūdzības.”

S. Dolancs norādījis arī, ka centrālā vieta Belgrades sanāksmē jāierāda ekonomikas un kultūras sadarbībai, kā arī atbrūnošanās problēmām (tā tad — vispārējai plāpāšanai).

Zīmīgi un arī raksturīgi, ka komunistu partijas pārstāvim neliekas pareizi izvīzīt priekšplānā jautājumu par cilvēka tiesībām. Kad komunistiem bijušas svarīgas cilvēka tiesības? Par tām runā un klaigā tikai priekš varas sagrābšanas. Tad tās ir priekšā, bet pēc tam — pakalā.

BREŽŅEVS DREBINA

STRĀDNIEKUS: SAŅEMIETIES!

Slikta darba disciplīna, nevīžīga apiešanās ar mašīnām, neierašanās darbā sakarā ar pārmērīgu alkohola lietošanu, tas viss rada padomju ekonomijas lielās problēmas.

To strādniekiem vēlreiz atgādināja Brežņevs savā maratonrunā arodbiedrību kongresā Maskavā marta beigās. Brežņevs lietoja cietus vārdus: „Katram strādniekam jāstrādā tā, lai viņam nevajadzētu kaunēties un viņš varētu lūkoties biedru acīs ar tīru sirdsapziņu. Arodbiedrībām jālieto lielāka stingrība pret tiem, kas nepienācīgi apietas ar vispārības īpašumu”.

Grandiozās blatošanas, vispārējās žūlīkošanas un dažādu blēdību pilnajā padomju saimnieciskā dzīvē strādnieks, šķiet, visu to redz, ir pieradis pie tā un ar tādiem niekiem kā sirdsapziņu daudz nekrāmējas. Jau sen zināms, ka arodbiedrībām ir uzrauga un strādnieka izdzinēja uzdevums, tagad tas no jauna apliecināts. Nav jau jāaizstāv Brežņeva aprādītie netikumi, bet nekādas runas tos nelabos. Nelaiimes sakne ir citur.

Brežņevs vicinājis pirkstu un aprādījis, ka viena vienīga zaudēta minūte, ja runā par visu valsti, nozīmējot veselu zaudētu darba dienu 20000 cilvēkiem! Vienā minūtē 130 milj. strādnieku producējot 300 tonnu dzelzs, 1000 tonnu naftas vai 1500 tonnu ogļu. Pēc padomju preses ziņām 1972—73. gados tika zaudētas 111 milj. darbdienu sakarā ar neierašanos darbā un dīkstāvi. Tas maksājis padomju ekonomijai 35 miljardus rubļu.

Darba disciplīna esot sevišķi svarīga tieši šodien, jo padomju rūpniecības attīstību bremzējot tieši darbaspēka trūkums. No pašreizējās piecgades jau pagājuši 15 mēneši un plānotais pieaugums iespējams tikai ceļot produktivitāti.

Pirmdienās daudz mājās palikušo (lāpa „pochmaļas” un mēģina atkopties dzīvei). Tas vispārējs novērojums, bet interesanta esot stādija Sibīrijas pilsētā Tomskā. Tur pārbaudītas 5206 personas, kas bieži neieradušās darbā. 56% no tām ga-

dos no 18—28, bet tikai 19% no 36—39 g.

Bieži no 20—30% darbaspēka neiera-dušies darbā pirmdienās. Tāpat bieži nenākuši arī pēc algas dienām, svētkiem un jauna mēneša sākumā. Pēdējo gan varētu iztulkot arī ar nogurumu pēc „šturmēšanas” katra mēneša beigās, lai varētu uzrādīt plāna procentus. Ko darīt, kā stāvokli labot? Un ieteiktā medicīna ir interesanta. Vispirms varētu „ievilkēt to burkānu”, ko parasti lieto, lai celtu produkciju. Tos, kas nestrādā labi un kārtīgi, nostādītu rindas galā pēc jauna dzīvokļa, automašīnas, nedotu iespēju pavadīt atvaļinājumu lētākos kūrortos u.t.t. Varētu samazināt arī paaugstināšanas un izglītības iespējas. Un varētu centīgāk izkārt vainīgo vārdus pie kauna tāpelēm (negods jau šausmīgs...).

Fantastiski, cik tālu padomju valsts nonākusi lielās oktobra revolūcijas 60 gadu priekšvakarā! Bet viss ir tikai likumsakarīgi un nekas te nevar mainīties, vai Brežņevs cilā vienu pirkstu vai kulaku. ch

MALTĪTE „NĀVES ĒNĀ”...

Lielajā piektdienā Stokholmas Žīdu studentu klubs rīkoja īpatnēju maltīti padomju sūtniecības priekšā. Jaunieši, tērpušies stripainos cietumnieku tērpos, sēdēja pie vienkārša galda smagajā automašīnā, ēda savu tradicionālo Lieldienu maizi un dziedāja žīdu dziesmas. Akcijas nolūks bija rādīt solidaritāti ar tautas brāļiem Padomju Savienībā.

Žīdu studentu klubs atgādina, ka žīdi Pad. Savienībā nevar svētīt savus svētkus istā veidā. Neraudzētā maize, kas jāēd astoņas svētku dienas, dabūjama tikai pavisam reti. Padomju iestādes aizliegus arī pakas ar šādu maizi no Rietumiem.

— Lieldienas jau kopš aiziešanas no Ēģiptes simbolizē žīdu brīvības ilgus un pretestību apspiedējiem. Un joprojām padomju žīdiem tiek liegts dzīvot saskaņā ar savām tradīcijām, atzīst Žīdu studentu kluba pārstāvji.

„Pusdienotājiem” bija līdzī arī daudz plakātu ar saukļiem pēc brīvības un tiesībām padomju žīdiem.

BRIVIBAS abonements (10 n-ri gadā) maksā Zviedrijā Kr. 40:—, pusgadā Kr. 20:—; ASV, Kanadā un Austrālijā ar gaisa pastu 10 dolari. Izraēlā ar gaisa pastu gadā zviedru Kr. 20:—.

Zviedrijā nauda iemaksājama postgiro 458355-7 Lettlands SAP, Stockholm. No citām zemēm pasūtījumi un naudas sūtījumi adresējami Bruno Misiņam, Box 40 241, S-103 44 Stockholm 40, bet Anglijā — Jānim Pētersonam, Flat A 22, Du Cane Court, London SW 17 7JA, England.

Redaktori:

BRŪNO KALNIŅŠ un JĀNIS RITUMS
Redakcijas adrese: BRIVIBA, c/o B. Kalniņš, Strandliden 61, 1 tr. S-162 38 VÄLLINGBY, Sweden.

Ansvarig utgivare: JĀNIS ROBEŽNIEKS

Västerås 1977 • Andersson & Kagardt Tryckeri AB